

PIERWSZE KROKI W BIZNESIE

PRZEWODNIK POCZĄTKUJĄCEGO PRZEDSIĘBIORCY

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY w WARSZAWIE
Warszawa 2016

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY
w WARSZAWIE

Mazowsze.
serce Polski

PIERWSZE KROKI W BIZNESIE

PRZEWODNIK POCZĄTKUJĄCEGO PRZEDSIĘBIORCY

Pierwsze kroki w biznesie. Przewodnik początkującego przedsiębiorcy

Autor:

Beata Kujszczyk

Projekt okładki:

Marcin Rucki

Publikacja bezpłatna

Prawa autorskie zastrzeżone, Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie, Warszawa 2016

Wydanie dziewiąte aktualizowane, Warszawa 2016

Nakład: 3900 egzemplarzy

ISBN 978-83-62188-74-1

Druk i skład:

AG Poligrafia, ul. Matejki 28A, 05-420 Józefów

Spis treści

Wstęp	5
1. Czynniki motywujące do rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej	7
2. Osobowość i predyspozycje przedsiębiorcy	9
3. Czym się zajmować – źródła pomysłów na biznes	13
4. Pojęcie przedsiębiorcy i działalności gospodarczej w polskim ustawodawstwie	19
5. Formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności gospodarczej	23
5.1. Indywidualna działalność gospodarcza	24
5.1.1. Samozatrudnienie	26
5.2. Działalność w formie spółki	29
5.2.1. Spółka cywilna	29
5.2.2. Spółka jawna	33
5.2.3. Spółka partnerska	36
5.2.4. Spółka komandytowa	38
5.2.5. Spółka komandytowo-akcyjna	41
5.2.6. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	43
5.2.7. Spółka akcyjna	46
6. Formy opodatkowania działalności	49
6.1. Ryczałt ewidencjonowany	51
6.2. Karta podatkowa	54
6.3. Opodatkowanie według skali progresywnej	58
6.4. Opodatkowanie według stawki liniowej 19%	63

6.5. Porównanie różnych form opodatkowania	66
7. Podatek od towarów i usług VAT	69
8. Składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne (ZUS)	75
9. Zatrudnienie osób spokrewnionych	79
10. Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej	81
Bibliografia	83

Wstęp

Zarejestrowanie działalności gospodarczej nie jest procesem skomplikowanym, jednak zgłoszenie jej w odpowiednim rejestrze to dopiero początek. Zarządzanie własnym biznesem jest dużym wyzwaniem, niosącym ze sobą ryzyko określonych zobowiązań i konsekwencji finansowych. To długotrwały proces, wymagający dużego osobistego zaangażowania oraz jasno określonego celu, do którego należy konsekwentnie dążyć.

Zakłada się, że czas niezbędny do weryfikacji pomysłu i wypracowania pierwszych satysfakcjonujących zysków to około dwa, trzy lata. Tyle mniej więcej potrzeba, aby firma zaczęła przynosić oczekiwane wyniki. Oczywiście są przedsiębiorcy, którzy sukces osiągają wcześniej, niestety, zdecydowanie więcej jest takich, którym nie udaje się przetrwać pierwszego roku działalności. Znajomość rynku i świadomość potencjalnych zagrożeń pozwalają znacznie zminimalizować ryzyko niepowodzenia i zaplanować odpowiednią strategię działania. Dlatego tak ważne jest gruntowne przygotowanie się do otwarcia i prowadzenia własnego biznesu.

Każda osoba, zastanawiająca się nad założeniem działalności gospodarczej, przed podjęciem ostatecznej decyzji powinna dokonać rzetelnej oceny swojego pomysłu na biznes i szans jego powodzenia, przeprowadzić analizę rynku, m.in. zbadać i określić potencjalnych klientów, kim są i jakie mają potrzeby, dokonać rozpoznania konkurencji, i wreszcie opracować plan wejścia na rynek zapewniający konkurencyjność i skuteczne pozyskanie klienta. Powinna również zastanowić się, jakie ma kwalifikacje, umiejętności, zdolności oraz jakie są jej osobiste predyspozycje do prowadzenia własnego biznesu. Czy będzie miała dostatecznie dużo siły, samozaparcia i determinacji, aby samodzielnie podejmować wszelkie decyzje związane z funkcjonowaniem firmy, ponosić za nią pełną odpowiedzialność, stawiać czoła pojawiającym się problemom?

Bardzo ważne jest również, aby przed formalnym zgłoszeniem firmy poznać wszelkie zagadnienia organizacyjno-prawne związane z jej prowadzeniem i na tej podstawie wybrać najodpowiedniejszą formę prawną wykonywania działalności oraz najkorzystniejszy sposób rozliczania osiągniętych przychodów.

Niniejsza broszura ma na celu przybliżenie powyższej problematyki. Jej zawartość można podzielić na dwie podstawowe części. W pierwszej znajdują się zagadnienia dotyczące poszukiwania i analizy pomysłu na biznes, druga część poświęcona jest praktycznym aspektom zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej.

1. Czynniki motywujące do rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej

Własna działalność gospodarcza często postrzegana jest jako atrakcyjna forma realizacji kariery zawodowej i życiowej. Prowadzenie firmy stanowi marzenie wielu ludzi, zarówno młodych, wchodzących dopiero na rynek pracy, jak i dojrzałych, mających już duże doświadczenie w pracy zawodowej.

Podjęcie wyzwania, jakim jest własny biznes, wiąże się ze zmianą dotychczasowego życia. W przeciwieństwie do pracy na etacie, prowadzenie działalności daje mniejsze poczucie bezpieczeństwa, nie gwarantuje stałych dochodów na określonym poziomie i wymaga większego poświęcenia własnego czasu i energii, a także – jeżeli jest to działalność jednoosobowa lub spółka cywilna – nakłada na przedsiębiorcę pełną odpowiedzialność całym posiadanym majątkiem. W zamian jednak daje duże poczucie niezależności i samodzielności, a przede wszystkim może być źródłem ogromnej satysfakcji, co jest wartością nie do przecenienia.

Powodów, dla których ludzie decydują się na otwarcie firmy, jest zapewne tyle, ile pomysłów na działalność. Czasami decydujący wpływ mają czynniki zewnętrzne. Pomysł na własny biznes może się zrodzić w reakcji na utratę zatrudnienia i konieczność dalszego zarabkowania. Może to być też potrzeba stworzenia sobie miejsca pracy, wynikająca np. z długotrwałych problemów ze znalezieniem satysfakcjonującego zajęcia.

Oczywiście może być też tak, że dana osoba nie ma negatywnych doświadczeń związanych z poszukiwaniem pracy. Ma stałe zatrudnienie, jednak trudno jest jej odnaleźć się w pracy pod czyjś kierownictwem lub w warunkach, gdzie nie może wykazać się samodzielnością w myśleniu i działaniu. Dlatego też na prowadzenie firmy często decydują się osoby poszukujące niezależności. Dla nich główną motywacją jest możliwość stania się szefem samego siebie, stworzenia swojego miejsca pracy, z zasadami tworzonymi przez siebie, ustaleniem elastycznego, dostosowanego do własnych potrzeb czasu pracy, i samodzielnego podejmowania decyzji. Także brak perspektyw na awans lub rozwój zawodowy w miejscu pracy, dążenie do samorealizacji, potrzeba spełnienia zawodowego, stanowią czynnik motywujący do pracy na własny rachunek. Inspiracją do założenia firmy bywa też potrzeba urzeczywistnienia własnych pomysłów czy też chęć przekucia pasji życiowych w działalność zarobkową.

Nierzadko zdarza się, że decyzja o prowadzeniu firmy jest wynikiem rodzinnych tradycji. Wychowanie w duchu przedsiębiorczym wyniesione z domu, czy też przejęcie dobrze prosperującej firmy o wyrobionej na rynku marce i pozycji wprawdzie nie dają 100% gwarancji sukcesu, ale zdecydowanie zwiększają jego prawdopodobieństwo.

Zupełnie innym rodzajem motywacji może być chęć „zaoszczędzenia” na podatkach i składkach ZUS. Ma to szczególne znaczenie w przypadku osób, które z pracy etatowej osiągały wysokie dochody i chcą przejść na tzw. samozatrudnienie, czyli zastąpić wcześniejszy stosunek pracy działalnością gospodarczą i świadczyć byłemu pracodawcy usługi na podstawie umowy o współpracy. Nie zawsze jednak decyzja o samozatrudnieniu jest autonomiczną decyzją pracownika. Bywa, że zakłada on własną działalność pod presją pracodawcy, bo tylko w ten sposób może w dalszym ciągu wykonywać na jego rzecz pracę, ale nawet w takiej sytuacji własna firma może przynieść jej właścicielowi określone korzyści. Szerzej kwestie te omówione zostały w rozdziale 5.1.1. Samozatrudnienie.

Bez względu na to, jakie są główne przesłanki skłaniające do otwarcia własnej firmy, istotne jest, aby były na tyle ważne i silne, by pozwoliły doprowadzić przedsięwzięcie do zaplanowanego celu, pomimo pojawiających się po drodze trudności i niepowodzeń. Własny biznes to długofalowa strategia. Oczekiwane zyski rzadko pojawiają się w początkowym stadium działania firmy, z reguły trzeba poczekać na nie co najmniej kilka miesięcy, a nawet lat. Dlatego należy pamiętać, że właściciele firm nastawieni na szybki zarobek w krótkim czasie osiągają z reguły gorsze wyniki od przedsiębiorców stawiających na rozwój i konsekwentną realizację założonej strategii.

2. Osobowość i predyspozycje przedsiębiorcy

Nie można w sposób jednoznaczny i wyczerpujący określić cech osobowości, gwarantujących powodzenie w biznesie. Można natomiast wyodrębnić umiejętności i grupy cech, które w osiągnięciu sukcesów pomagają. W publikacjach i opracowaniach na temat przedsiębiorczości najczęściej jako sprzyjające prowadzeniu firmy wymieniane są takie **cechy, jak: motywacja osiągnięć, wewnątrzsterowność, skłonność do podejmowania ryzyka, ale także konsekwencja, pracowitość, inicjatywa, operatywność.**

Osoby o **wewnętrznym poczuciu umiejscowienia kontroli (wewnątrzsterowne)**, są przekonane o swoim wpływie na otaczającą je rzeczywistość. Tacy ludzie mają przeświadczenie, że mogą wpływać na rezultat swoich działań i w znacznym stopniu kontrolować swój los. Przekonanie o posiadaniu kontroli nad otoczeniem i własnym życiem zwiększa motywację do działania, wyzwala postawy proinnowacyjne, sprzyja samodzielnemu wyznaczaniu sobie celów oraz zwiększa sprawność w ich osiągnięciu.

Wysoka potrzeba osiągnięć predysponuje i motywuje do działań przedsiębiorczych. Charakterystyczna dla osób o ponadprzeciętnej motywacji osiągnięć jest potrzeba rozwoju osobistego i odnoszenia sukcesów zawodowych. Takie osoby chętnie wyznaczają sobie nowe cele i zadania i konsekwentnie dążą do ich jak najlepszej realizacji. Wykazują przy tym dużą wytrwałość i odporność na niepowodzenia. Odznaczają się również realizmem w ustalaniu sobie celów. W przypadku przedsiębiorców silna potrzeba osiągnięć przejawiać się może np. w potrzebie podejmowania i realizowania nowych zadań, zmierzających do poprawy aktualnego stanu rzeczy, wzrostu zysków firmy, czy poprawy jej funkcjonowania. Osoby o wysokiej potrzebie osiągnięć są bardziej aktywne i zmotywowane do pracy, chętniej korzystają z nadarzających się okazji, poszukują nowych rozwiązań i sposobów usprawnienia działania przedsiębiorstwa, co zdecydowanie zwiększa szanse na jego przetrwanie. Ponadto im silniejsza jest motywacja, tym łatwiej wykształcić w sobie brakujące, a niezbędne do skutecznego prowadzenia firmy, umiejętności.

Przedsiębiorczość nieodłącznie związana jest z ryzykiem. Prowadząc firmę, przedsiębiorca niemal codziennie musi dokonywać analizy jej sytuacji i podejmować decyzje obciążone ryzykiem. Dobrze więc, aby był odważnym, postępowo myślącym człowiekiem, traktującym

sytuacje ryzykowne jako szansę na sukces i rozwój. Powinna go jednak cechować umiarkowana, wyważona **skłonność do podejmowania skalkulowanego ryzyka**, nie zaś brawura czy tendencja do nierealistycznego optymizmu. Jednocześnie nie może mieć skłonności do ciągłej asekuracji i unikania sytuacji obciążonych ryzykiem. Niezwykle ważne jest, aby był to człowiek **kreatywny i pomysłowy**, otwarty na nowe doświadczenia, mający umiejętność logicznego myślenia i planowania oraz przewidywania następstw swoich działań. Im więcej przedsiębiorca chce w przyszłości zarobić, tym zwykle ryzyko, które musi ponieść, jest większe.

Niezwykle istotnymi cechami charakteryzującymi właściciela firmy są również **wytrwałość i cierpliwość**. Dobry przedsiębiorca nie kończy działalności, gdy tylko pojawiają się pierwsze kłopoty, ponieważ wie, że do osiągnięcia sukcesu potrzebny jest czas i ciężka praca. Bardzo ważna jest więc **zdolność do odraczania nagrody w czasie**. Ktoś, kto oczekuje szybkich rezultatów, nie umie czerpać satysfakcji z samego dążenia do osiągnięcia celu, prawdopodobnie szybko wycofa się z wcześniejszych zamierzeń, kiedy tylko nie będzie widział efektów lub kiedy pojawią się pierwsze przeciwności. **Zdecydowanie i konsekwencja** w realizacji obranej strategii jest gwarantem osiągnięcia sukcesu.

Nie można również zapominać o **elastyczności i umiejętności dostosowywania się do nowych warunków** oraz odpowiednim reagowaniu na zachodzące zmiany.

Każdemu przedsiębiorcy z pewnością przyda się do efektywniejszego działania duża **pewność siebie**, wyrażająca się w adekwatnym poczuciu własnej wartości, wierze we własne możliwości, umiejętności i pomysły. Tylko wtedy można przekonać innych do swoich koncepcji, kiedy samemu jest się do nich przekonanym. Pewność siebie sprawia, że łatwiej jest podejmować się trudnych zadań o zwiększonym stopniu ryzyka, a także sprzyja pozytywnemu myśleniu i koncentrowaniu się na możliwościach odniesienia sukcesu.

Przedsiębiorcę powinna cechować również wysoka **odporność psychiczna**. Dzięki temu łatwiej mu będzie skutecznie funkcjonować w warunkach podwyższonego ryzyka i trudnym, niesprzyjającym otoczeniu.

Istotne jest również, aby **charakter wykonywanej pracy nie był w sprzeczności z osobistymi predyspozycjami**. Mówiąc najogólniej, jeżeli ktoś z natury jest osobą otwartą, lubiącą kontakty z ludźmi, powinien wybrać taki rodzaj pracy, w której będzie mógł je wykorzystywać, np. firma usługowa, szkoleniowa, public relation. Natomiast jeśli ktoś jest samotnikiem, powinien

wybierać zajęcia, w których nie będzie musiał często kontaktować się z innymi ludźmi lub kontakt ten będzie bardzo ograniczony, np. praca z danymi, pracownia graficzna, zajęcie dające możliwość pracy zdalnej.

Jest również szereg umiejętności, których posiadanie znacząco pomaga w prowadzeniu biznesu. Jedną z nich jest **wnikliwa umiejętność obserwacji otoczenia**, która pozwala na szybkie dostrzeżenie pojawiających się zmian oraz nowych trendów rynkowych, i dostosowanie się do nich na tyle szybko, aby wyprzedzać w tym względzie konkurencję. I nie chodzi w tym przypadku wyłącznie o uważne przyglądanie się najbliższemu środowisku czy działaniom konkurencji z regionu, choć jest to również bardzo ważne, ale także o śledzenie zachowań konsumentów, ich zmieniających się gustów, preferencji czy potrzeb, pojawiających się mód, nowych tendencji w branży, jak również tego, co dzieje się w gospodarce w szerokim ogólnokrajowym kontekście.

Niezwykle pomocna wszystkim przedsiębiorcom jest **umiejętność perspektywicznego myślenia i długoterminowego planowania**. Usystematyzowana wizja rozwoju firmy ułatwia konkurowanie na rynku i pomaga podejmować trafne decyzje i właściwe działania, zmierzające do osiągnięcia zaplanowanego celu.

Prowadzenie własnej firmy obarczone jest dużym ryzykiem. Nigdy nie można mieć pewności, że interes, który w danym momencie idzie dobrze i się rozwija, za kilka miesięcy wciąż będzie istniał, czy nie załamię się koniunktura, albo na rynku nie pojawi się bardzo silna konkurencja. Dlatego bardzo ważna jest **umiejętność radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych**, przekuwania ich w szanse i traktowania jako przyczynku do dalszego rozwoju i bodźca do poszukiwania nowych rozwiązań.

Wszystkie wymienione cechy i umiejętności są niewątpliwie bardzo pomocne w prowadzeniu własnej działalności. Niezależnie jednak od tego, czy się je ma, równie ważne jest, aby posiadać **odpowiednie przygotowanie merytoryczne**. Kwalifikacje, wiedza i umiejętności z obszaru, w którym zamierza się prowadzić firmę, zdecydowanie zwiększają szanse powodzenia biznesu. Bardzo często, szczególnie na początku działania firmy, właściciel jest jednocześnie jej jedynym pracownikiem, trudno więc sobie wyobrazić, aby mógł dobrze wykonywać np. usługi, których nigdy wcześniej nie świadczył. Ale nawet jeżeli w firmie zatrudnieni są pracownicy, dobrze jest, gdy jej właściciel zna branżę, w której zamierza działać. Kiedy więc ktoś chce np. prowadzić firmę budowlaną, a nie ma w tym zakresie niezbędnej wiedzy, szanse powodzenia jego firmy

są zdecydowanie mniejsze, niż w przypadku, gdy tego rodzaju działalność otworzy osoba posiadająca kwalifikacje czy doświadczenie w tej dziedzinie. Czasami odpowiednie wykształcenie i kwalifikacje zawodowe są wręcz niezbędne do prowadzenia niektórych działalności gospodarczych objętych regulacją.

Ważne jest także, aby **lubić to, co będzie się wykonywało** w ramach prowadzonej firmy, bo gdy oddajemy się zadaniu z pasją, istnieje duże prawdopodobieństwo, że będzie ono wykonywane dobrze, co z kolei zwiększa szanse na osiągnięcie sukcesu.

Predyspozycje osobowościowe, choć ważne, nie gwarantują jednak, że człowiek idealnie sprawdzi się jako samodzielny przedsiębiorca. Z kolei brak pewnych cech osobowościowych nie przekreśla szans na bycie skutecznym przedsiębiorcą. Wiele umiejętności można osiągnąć poprzez naukę, pracę, praktykę zawodową.

Poza czynnikami zależnymi od samego przedsiębiorcy jest też szereg uwarunkowań zewnętrznych, które mogą pomóc lub utrudnić, czy wręcz uniemożliwić prowadzenie działalności. Zaliczyć można do nich np. sytuację gospodarczą w kraju, obowiązujące przepisy, posiadane środki finansowe, ale także znajomości czy zwyczajny łut szczęścia, zbieg okoliczności, czyli znalezienie się we właściwym miejscu o właściwym czasie, tam gdzie pojawiła się szansa na zrobienie biznesu.

Najważniejszy jest jednak gruntownie przemyślany pomysł na biznes i konsekwencja w jego realizacji.

3. Czym się zajmować – źródła pomysłów na biznes

Pomysłem na biznes może być w zasadzie wszystko, jest tylko jeden warunek – musi znaleźć się klient, który będzie gotów za to zapłacić.

Pomysł na firmę może być **oparty na własnym potencjale**, tj. posiadanym wykształceniu, umiejętnościach, wykonywanym zawodzie, doświadczeniu zawodowym wyniesionym z poprzednich miejsc pracy, pasji czy ulubionych czynnościach.

Poszukując pomysłu warto wziąć również pod uwagę posiadane **zasoby materialne**. Może się zdarzyć, że ktoś jest właścicielem jakichś pomieszczeń, obiektów, wyposażenia czy maszyn, które można byłoby wykorzystać do prowadzenia działalności gospodarczej.

Innym sposobem jest poszukiwanie **niszy rynkowej**. W tym celu należy dokładnie przeanalizować i zdiagnozować, jakie niezaspokojone potrzeby pojawiają się na danym rynku oraz jakie są możliwości ich zaspokojenia.

Na rynek można spojrzeć również przez pryzmat **własnych niezaspokojonych potrzeb**. Istnieje tu jednak ryzyko, że pomysł okaże się nietrafiony, bo osób z takimi samymi jak nasze potrzebami jest zdecydowanie za mało, aby biznes przetrwał. Jako przykład może posłużyć sklep z odzieżą dla małych dzieci na osiedlu zamieszkanym głównie przez osoby w wieku emerytalnym.

Na rynek można wejść z powodzeniem, oferując **nowy lub udoskonalony produkt/usługę**. Można zaferować usługę, której jeszcze nikt w okolicy nie świadczy lub usługę, która wprawdzie jest dostępna, ale jej forma czy zakres są niewystarczające. Punkt gastronomiczny sprzedający posiłki na miejscu, z ofertą poszerzoną o dania na wynos i/lub dostawę na telefon, może być dobrym pomysłem na biznes w pobliżu nowopowstającego kompleksu biurowców. Nie zawsze jednak usługa lub produkt, który chce się sprzedawać, musi być oryginalny i niedostępny na danym rynku. Czasami można znany produkt lub usługę zbyć w zupełnie nowy, atrakcyjniejszy od konkurencji sposób.

Pomysłów na działalność mogą dostarczyć **pojawiające się na rynku okazje**, np. nowe preferencje klientów. Moda na naukę tańca spowodowała, że powstało wiele szkół tańca, promocja zdrowego i aktywnego stylu życia daje perspektywy rozwoju klubów fitness czy sklepów ze zdrową żywnością.

Jeżeli posiada się odpowiednie środki finansowe, a brakuje dobrej koncepcji biznesowej lub odwagi podjęcia się niesprawdzonego na rynku przedsięwzięcia, swoją działalność można oprzeć na **systemie franczyzowym**, czyli zakupie gotowego pomysłu lub na **nabyciu już istniejącej firmy**.

Po przeanalizowaniu posiadanych zasobów i możliwości, które tworzy rynek, należy się zastanowić, gdzie i w jaki sposób znaleźć klientów na daną usługę lub produkt, który chce się zaofiarować. Trzeba zastanowić się, czy pozyska się stałych nabywców i czy znajdzie się ich na tyle dużo, żeby firma miała szansę nie tylko przetrwać, ale także się rozwijać.

Do znalezienia odpowiedzi na pytanie, czym się zajmować i jakie są szanse osiągnięcia sukcesu, niezbędna jest **wstępna ocena pomysłu**. W tym celu dobrze jest odpowiedzieć sobie na szereg pytań, związanych zarówno ze wstępną fazą poszukiwania pomysłu, analizą rynku, jak i planowaniem przedsięwzięcia. **Można je podzielić na trzy główne obszary:**

I. Dotyczące predyspozycji i umiejętności:

- 1) Jakie jest twoje formalne wykształcenie i specyficzne umiejętności z tym związane, może masz jakieś wyjątkowe zdolności lub umiejętności, które mógłbyś wykorzystać w prowadzonej działalności?
- 2) Jakie masz doświadczenia zawodowe? Na czym się znasz, czy jest może jakaś dziedzina, w której jesteś ekspertem?
- 3) Co lubisz robić i co robisz dobrze, realizacja jakich zadań przynosi ci największą satysfakcję?

II. Związane z planowanym przedsięwzięciem, służące zbadaniu rynku. Dokładne określenie klientów i ich preferencji oraz działającej na rynku konkurencji jest niezbędne dla prawidłowego rozwoju firmy:

- 1) Jaki produkt/usługę chcesz świadczyć, czy jest na nią zapotrzebowanie w miejscu, w którym chcesz działać?
- 2) Gdzie będziesz prowadzić działalność, jak duży jest rynek, jaka jest jego struktura? Czy będzie to osiedle, dzielnica, miasto, region, czy może cała Polska?
- 3) Gdzie będzie mieścić się firma, czy konieczne jest wynajęcie lokalu i dostosowanie go do specyficznych wymagań?
- 4) Do kogo adresowana będzie twoja oferta? Kim będą potencjalni klienci?

- czym się zajmują?
 - w jakim są wieku?
 - jaka jest ich sytuacja finansowa?
 - jakie są ich potrzeby?
 - jak można do nich dotrzeć?
- 5) W jaki sposób trafić do potencjalnych klientów?
- 6) Jaka jest konkurencja?
- czy dużo firm o podobnym profilu znajduje się na terenie, na którym zamierzasz wykonywać działalność?
 - jak duża jest grupa ich odbiorców?
 - jaką mają ofertę?
 - czy jest jeszcze miejsce na kolejną firmę, proponującą taką samą usługę?
- 7) Czy oferowany przez ciebie produkt/usługa różni się od dostępnych na rynku, ewentualnie w czym tkwi jego wyjątkowość? A może trafiłeś w niszę rynkową i nikt inny nie zaspokaja jeszcze danej potrzeby lub jest ona zaspokojona w niewystarczającym stopniu?

III. Dotyczące kwestii organizacyjnych i prawnych związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą:

- 1) Jaka forma organizacyjno-prawna będzie dla ciebie najodpowiedniejsza? Jednoosobowa działalność, spółka cywilna czy spółka prawa handlowego?
- 2) Jaki będzie rozmiar planowanego przedsięwzięcia? Od tego zależy m.in. wybór sposobu rozliczania się z osiągniętych przez firmę dochodów.
- 3) Jaka forma opodatkowania dochodów będzie dla ciebie najkorzystniejsza?
- 4) Czy działalność, którą będziesz wykonywać, objęta jest reglamentacją, a jeżeli tak, jakich będziesz potrzebował zezwoleń, zanim rozpoczniesz działalność firmy?
- 5) Skąd pozyskasz środki na finansowanie działalności, kapitał na start i późniejszy rozwój firmy?

Kolejnym krokiem w analizie pomysłu, po określeniu profilu firmy i dokonaniu badania rynku, jest **sporządzenie kosztorysu wydatków, które trzeba będzie ponieść przed rozpoczęciem działalności**. Oczywiście są one bardzo różne i zależą od charakteru planowanego przedsięwzięcia. Najczęściej jednak składają się na nie:

- opłaty związane z rejestracją działalności (jeżeli będzie to spółka wymagająca wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, zgłoszenie VAT),
- koszty związane z uzyskaniem zezwoleń i koncesji lub certyfikatów (jeżeli działalność tego wymaga),
- koszty zapasów początkowych (surowców lub towarów),
- wydatki na wyposażenie lokalu,
- wydatki na niezbędne maszyny i urządzenia,
- koszty wynajmu i ewentualnej adaptacji biura/lokalu,
- wydatki na promocję (storna internetowa, szyld, ulotki, ogłoszenia, wizytówki),
- pozyskanie środka transportu (jeżeli będzie on potrzebny do wykonywania działalności).

Następnym krokiem powinno być **określenie kosztów bieżącej działalności**, na które składają się głównie:

- składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i zdrowotne,
- eksploatacja biura/lokalu (czynsz, opłaty za energię elektryczną, wodę),
- faktury za telefon, internet,
- płace (jeżeli w firmie zatrudnieni są pracownicy),
- wydatki na promocję i reklamę,
- obsługa prawno-księgową (jeżeli przedsiębiorca zleca tę usługę na zewnątrz),
- wydatki na towar/materiały/surowce,
- odpisy amortyzacyjne środków trwałych – siedziby, samochodu, komputera,
- wydatki na eksploatację samochodu służbowego,
- koszty wyjazdów służbowych,

- obsługa pożyczki lub kredytu,
- obsługa rachunku bankowego.

Dysponując wiedzą dotyczącą orientacyjnych kosztów uruchomienia i prowadzenia firmy, można ocenić, czy posiada się wystarczające na ten cel środki finansowe, a jeżeli nie, to gdzie i o jaką pożyczkę należy wnioskować.

Kolejnym etapem jest **zrobienie prognozy sprzedaży**, ponieważ tylko znając koszty prowadzenia działalności i szacowane przychody można określić **próg rentowności**, czyli odpowiedzieć sobie na pytanie, czy biznes będzie w ogóle opłacalny.

Otwierając własny biznes, już na wstępie dobrze jest mieć opracowany plan działania i sprecyzowany cel, do którego firma powinna konsekwentnie dążyć. Im rzetelniejsze i dokładniejsze będą odpowiedzi na powyższe pytania, tym większa szansa na powodzenie planowanego przedsięwzięcia.

Podsumowując, o tym, czy przedsięwzięcie okaże się sukcesem, decydują zarówno cechy osobowości, posiadana wiedza i umiejętności, dobry pomysł i rzetelna analiza szans jego powodzenia oraz siła motywacji do wyboru takiej właśnie ścieżki zawodowej i wytrwałość w jej realizacji.

4. Pojęcie przedsiębiorcy i działalności gospodarczej w polskim ustawodawstwie

Podstawowym aktem prawnym regulującym sferę działalności gospodarczej w Polsce jest Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2015 r., poz. 584, z późn. zm.). Do działalności spółek cywilnych zastosowanie ma dodatkowo Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 2016 r. poz. 380, z późn. zm.), natomiast działalność spółek osobowych i kapitałowych regulowana jest przez Ustawę z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2013 r. poz. 1030, z późn. zm.).

Zgodnie z zapisami ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (u.s.d.g.) **działalnością gospodarczą** jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa (tzw. wolne zawody), wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. **Przedsiębiorcą** natomiast jest osoba fizyczna, prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą.

Z przepisów ustawy wyłączona jest działalność wytwórcza w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, a także wynajem przez rolników pokoi, sprzedaż posiłków domowych i świadczenie w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów.

Firma może mieć status osoby fizycznej lub osoby prawnej. Pojęcie **osoby fizycznej** odpowiada używanemu w języku potocznym pojęciu człowieka. Definicja osoby fizycznej wywodzi się z przepisów kodeksu cywilnego. Każdy człowiek w momencie urodzenia ma **zdolność prawną**, co oznacza, że może być podmiotem praw i obowiązków, natomiast pełną **zdolność do czynności prawnych**, czyli zdolność do samodzielnego nabywania praw i zaciągania zobowiązań, uzyskuje w chwili osiągnięcia pełnoletniości. Zdolność do czynności prawnych może być pełna (osoby powyżej 18. r.ż.), ograniczona (osoby od 13. r.ż., osoby częściowo ubezwłasnowolnione) lub można jej w ogóle nie mieć (dzieci do 13. r.ż., osoby ubezwłasnowolnione).

Elementem istotnym dla oceny, czy osoba fizyczna może być przedsiębiorcą, jest zdolność do czynności prawnych tej osoby. Przedsiębiorcami, co do zasady zostają osoby fizyczne pełnoletnie, które nie zostały ograniczone w swojej zdolności do czynności prawnych.

Osobami prawnymi są Skarb Państwa i jednostki organizacyjne (np. spółki kapitałowe, przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia, fundusze inwestycyjne). Jednostka organizacyjna uzyskuje osobowość prawną z chwilą jej wpisania do właściwego rejestru, chyba że co innego wynika ze szczególnych przepisów. Rejestry osób prawnych mogą być prowadzone przez sądy lub organy administracyjne.

Osobami prawnymi nie są natomiast: spółka cywilna oraz spółki osobowe – jawna, partnerska, komandytowa, komandytowo-akcyjna.

Osobowość prawną, czyli zdolność do czynności prawnych, w tym do nabywania praw i zaciągania zobowiązań własnym działaniem i na własny rachunek, oraz dysponowania własnym majątkiem, a także samodzielnego występowania przed sądami i organami administracji, mają **spółki kapitałowe prawa handlowego** (patrz rozdział 5.2. Działalność w formie spółki). Natomiast **spółki osobowe** prawa handlowego **nie posiadają osobowości prawnej**, mogą jednak zawierać w swoim imieniu umowy, pozywać i być pozywane oraz posiadają swój majątek. Również **spółka cywilna nie posiada osobowości prawnej**, podmiotem praw i obowiązków są wszyscy jej wspólnicy jako osoby fizyczne, którzy za zobowiązania spółki odpowiadają solidarnie całym majątkiem (również osobistym).

Rozpoczynający działalność gospodarczą mogą w zasadzie swobodnie podejmować decyzje, w jakiej formie organizacyjnej ma być ona prowadzona. Należy jednak pamiętać, że niekiedy przepisy wymagają, aby określona działalność gospodarcza była prowadzona w konkretnej formie prawnej (np. banki tworzone są w formie spółek akcyjnych).

Przedsiębiorca zawsze działa pod firmą (nazwą). **Firmą osoby prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą jest jej nazwisko**, co nie wyklucza włączenia do nazwy dodatkowych określeń, np. pseudonimu, określenia wskazującego na przedmiot działalności itp. **Firmą osoby prawnej jest jej nazwa**, która musi zawierać oznaczenie formy prawnej (np. sp. z o.o., sp. j.).

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej dokonuje **klasyfikacji małych i średnich przedsiębiorców ze względu na kryteria ilościowe, zgodnie z którymi:**

- 1) za **mikroprzedsiębiorcę** uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:
 - zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników oraz
 - osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nie przekraczający równowartości w złotych 2 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 milionów euro;
- 2) za **małego przedsiębiorcę** uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:
 - zatrudniał średniorocznie mniej niż 50 pracowników oraz
 - osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nie przekraczający równowartości w złotych 10 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 10 milionów euro;
- 3) za **średniego przedsiębiorcę** uważa się przedsiębiorcę, który w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych:
 - zatrudniał średniorocznie mniej niż 250 pracowników oraz
 - osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nie przekraczający równowartości w złotych 50 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 43 milionów euro.

5. Formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności gospodarczej

Osoby rozpoczynające działalność gospodarczą mogą wybierać spośród wielu możliwości prawnych. **Samodzielnie** mogą prowadzić biznes jako indywidualni przedsiębiorcy, w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjnej. Natomiast jeżeli zamierzają prowadzić działalność **ze wspólnikiem**, mają do wyboru: spółkę cywilną, jawną, partnerską, komandytową, komandytowo-akcyjną, z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjną. Przedsiębiorca posiada prawo swobodnego wyboru formy organizacyjno-prawnej działalności, jednak w szczególnych przypadkach jest ona narzucona w przepisach szczegółowych przez ustawodawcę. Tak się dzieje w przypadku np. bankowości i ubezpieczeń.

Podmioty gospodarcze prowadzące działalność można podzielić na trzy podstawowe grupy:

- 1) **osoby fizyczne** (indywidualni przedsiębiorcy oraz wspólnicy spółek cywilnych),
- 2) **osoby prawne** (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne, inne podmioty mające osobowość prawną),
- 3) **jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej** (spółki jawne, partnerskie, komandytowe, komandytowo-akcyjne).

Jednoosobową działalność gospodarczą oraz działalność w formie spółki cywilnej regulują przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i kodeksu cywilnego, natomiast kodeks spółek handlowych reguluje działalność spółek osobowych i kapitałowych prawa handlowego.

Z uwagi na zróżnicowane wymagania formalne i księgowo **dokonując wyboru formy organizacyjno-prawnej działalności gospodarczej należy uwzględnić i dokładnie przeanalizować kilka istotnych elementów:**

- czy przedsięwzięcie prowadzone będzie przez jedną osobę czy grupę osób
- jaka jest skala zaufania partnerów?
- jaka będzie wielkość i rodzaj planowanej działalności?
- jakimi zasobami finansowymi dysponujemy (np. w przypadku spółek kapitałowych wymagane jest wykazanie się kapitałem założycielskim w określonej wysokości)?

- jaka będzie wysokość obciążeń podatkowych, która forma rozliczeń z urzędem skarbowym będzie najkorzystniejsza?

Jednak aby odpowiedzieć na powyższe pytania i przeanalizować swoją sytuację, niezbędna jest chociaż podstawowa wiedza z zakresu działania i organizacji różnych form działalności gospodarczej oraz rozliczeń podatkowych. Wszystkie te kwestie omówione zostały w dalszych rozdziałach informatora.

5.1. Indywidualna działalność gospodarcza

Indywidualna działalność gospodarcza jest najprostszą formą prowadzenia działalności w Polsce. Podstawę prawną tworzenia i funkcjonowania przedsiębiorstw indywidualnych stanowi ustawa o swobodzie działalności gospodarczej oraz przepisy kodeksu cywilnego (poza częścią dotyczącą spółek). Jest to forma typowa głównie dla niewielkich przedsięwzięć, choć nie ma formalnych przeciwwskazań, aby w jej ramach prowadzić działalność na dużą skalę. Jednoosobową działalność wykonuje się **pod własnym nazwiskiem i na własny rachunek, zawsze jednoosobowo**. Oczywiście nie oznacza to, że w takiej firmie nie można zatrudniać pracowników, a jedynie to, że jej właścicielem może być tylko jedna osoba, która ponosi za nią pełną, również finansową, odpowiedzialność.

Jest to forma działalności, która umożliwia przedsiębiorcy samodzielnie podejmowanie decyzji i zarządzanie firmą, dzięki czemu może on elastycznie dostosowywać swoją działalność do potrzeb rynku. Dobrze sprawdza się u osób, które nie lubią podporządkowywać się innym, są skuteczne w działaniu, mają dobre pomysły oraz środki finansowe potrzebne do prowadzenia firmy.

Firma

Firmą osoby fizycznej, czyli **nazwą**, pod którą przedsiębiorca prowadzi swoją działalność, jest **zawsze jego imię i nazwisko**. Nie wyklucza to bynajmniej możliwości włączenia do nazwy pseudonimu, dodatkowego określenia wskazującego na przykład na przedmiot działalności,

miejsce jej wykonywania lub innych dowolnie wybranych określeń. Zawsze jednak musi pojawić się imię i nazwisko w pełnym brzmieniu, nie wystarczy samo nazwisko czy inicjały.

Odpowiedzialność za zobowiązania

Przedsiębiorcę prowadzącego jednoosobową działalność gospodarczą obowiązuje pełna odpowiedzialność majątkiem osobistym za zobowiązania firmy, również majątkiem wspólnym małżonków.

Likwidacja działalności gospodarczej

Kończąc działalność gospodarczą przedsiębiorca musi złożyć w dowolnym urzędzie, w którym jest komórka zajmująca się działalnością gospodarczą (urząd gminy, miasta, dzielnicy), lub bezpośrednio na platformie www.ceidg.gov.pl **zawiadomienie o zaprzestaniu działalności gospodarczej na wniosku CEIDG-1** – tym samym, na podstawie którego dokonywał wpisu działalności gospodarczej. Zgłoszenia takiego należy dokonać w ciągu **7 dni od dnia trwałego zaprzestania wykonywania działalności**. Organ ewidencyjny jest obowiązany do przekazania w terminie 3 dni od dnia wydania decyzji, informacji o wykreśleniu przedsiębiorcy z ewidencji właściwemu ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania przedsiębiorcy: urzędowi statystycznemu, urzędowi skarbowemu oraz oddziałowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Zalety

- łatwość założenia i likwidacji działalności,
- bezpłatna procedura rejestracyjna,
- brak wymogów minimalnego wkładu finansowego,
- łatwość wprowadzania zmian,
- zakres działalności nie jest ograniczony – łatwo ją rozszerzyć,
- samodzielność w podejmowaniu decyzji związanych z prowadzeniem firmy,
- możliwość wyboru dogodnej formy opodatkowania spośród czterech dostępnych:
 - karta podatkowa
 - ryczałt ewidencjonowany
 - podatek liniowy 19%

- opodatkowanie na zasadach ogólnych,
- możliwość stosowania uproszczonych form księgowych,
- cały wypracowany zysk należy do właściciela.

Wady

- pełna odpowiedzialność majątkiem osobistym za zobowiązania firmy.

5.1.1. Samozatrudnienie

W żadnym z obowiązujących przepisów nie zostało zdefiniowane pojęcie samozatrudnienia. Nie jest ono określone w prawie podatkowym, prawie ubezpieczeniowym ani w prawie pracy. W literaturze przedmiotu **mianem samozatrudnienia najczęściej określa się pracę na własny rachunek, świadczoną dla jednego lub głównie jednego przedsiębiorcy**, w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. **W praktyce** ze zjawiskiem tym mamy zwykle do czynienia wówczas, **gdy umowa o pracę zostaje zastąpiona działalnością gospodarczą, świadczoną na rzecz byłego pracodawcy**, i na potrzeby niniejszego opracowania taka definicja samozatrudnienia została przyjęta.

Należy pamiętać, że nie zawsze założenie własnej firmy oznacza, że wykonywane w jej ramach prace mogą być zakwalifikowane jako działalność gospodarcza. Zgodnie bowiem z art. 5b Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012 r. poz. 361, z późn. zm.), pozarolniczą **działalnością gospodarczą nie są czynności, przy których spełnione są łącznie następujące warunki:**

- 1) odpowiedzialność wobec osób trzecich za rezultat tych czynności oraz ich wykonywanie ponosi zlecający wykonanie tych czynności,
- 2) są one wykonywane pod kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonych przez zlecającego te czynności,
- 3) wykonujący te czynności nie ponosi ryzyka gospodarczego związanego z prowadzoną działalnością.

Ograniczenie to wynika z faktu, że powyższe cechy spełnione łącznie są charakterystyczne dla stosunku pracy, czyli tzw. etatu, a co za tym idzie, praca wykonywana na tych zasadach nie może być uznana za działalność gospodarczą.

Aby świadczyć usługi w ramach jednoosobowej działalności, **samozatrudniony podpisuje ze zleceniodawcą umowę cywilnoprawną**. Jednak, aby zasadność i forma umowy nie została podważona, oprócz jej właściwego sformułowania i nazwania, należy zadbać o to, aby praca wykonywana na rzecz kontrahenta nie miała wszystkich cech charakterystycznych dla stosunku pracy. Są nimi: wykonywanie pracy osobiście, dobrowolnie, odpłatnie, w sposób ciągły, pod kierownictwem pracodawcy, na jego rzecz i ryzyko oraz w miejscu i czasie przez niego wskazanym. Zarówno Państwowa Inspekcja Pracy, jaki i urząd skarbowy mają prawo skontrolować prawidłowość umowy zawartej pomiędzy kontrahentem a osobą prowadzącą działalność gospodarczą, i zależnie od okoliczności, uznać osoby spełniające łącznie wspomniane warunki za pracowników lub osoby wykonujące działalność osobiście, czyli na podstawie umów cywilnoprawnych, a nie prowadzące działalność gospodarczą, ze wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami prawnymi.

Samozatrudnienie może być korzystne zarówno dla zleceniodawcy, jak i dla decydującego się na tę formę współpracy zleceniobiorcy.

Zleceniodawca, np. były pracodawca, podpisując umowę z jednoosobowym przedsiębiorcą, obniża koszty pracy, które poniósłby, gdyby te same czynności wykonywała osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę. Tak więc nie ponosi on dodatkowych wydatków związanych z zatrudnieniem pracownika – opłacaniem za niego podatku, składek na ubezpieczenie społeczne oraz innych świadczeń pracowniczych przewidzianych przepisami prawa pracy (m.in. urlopy, zasiłki, nadgodziny), a także związanych z obsługą pracownika (m.in. kadry, bhp, stanowisko pracy). Zleceniodawca rozlicza tylko wystawiane przez samozatrudnionego faktury za wykonaną usługę.

W przeciwieństwie do pracy na etacie, kiedy to pracownik nie ma żadnego wpływu na sposób opodatkowania i wysokość składek na ubezpieczenie społeczne, **prowadzenie działalności gospodarczej daje możliwość obniżenia tych obciążeń i zaoszczędzenia na podatkach i składkach ZUS** (szczególnie w sytuacji, gdy dochody z tytułu umowy o pracę były wysokie).

Przedsiębiorca ma zdecydowanie większe, w porównaniu z pracownikami etatowymi, **możliwości odliczania kosztów uzyskania przychodów**, czyli w przypadku firmy wydatków związanych z prowadzeniem działalności, dzięki czemu może znacząco obniżyć wysokość płaconego podatku dochodowego.

Choć teoretycznie przedsiębiorcy prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą mają do wyboru cztery formy opodatkowania dochodów, pamiętać należy, że osoby działające w ramach samozatrudnienia, zamierzające **świadczyc na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy czynności, które wykonywali w ramach stosunku pracy w roku poprzedzającym lub w roku rozpoczęcia działalności, nie mają możliwości rozliczania się na podstawie ryczału ewidencjonowanego**. W praktyce oznacza to, że samozatrudniony świadczący usługi dla byłego pracodawcy, który założył działalność np. 1 maja 2016 r., będzie mógł wybrać tę formę opodatkowania dopiero 1 stycznia 2018 r.

Przedsiębiorca wykonujący swoje usługi na rzecz byłego pracodawcy **nie ma również możliwości rozliczania się podatkiem liniowym**. Prawo takie nabywa dopiero po zakończeniu roku kalendarzowego, w którym nastąpiło rozwiązanie umowy o pracę. Tak więc samozatrudniony, który świadczy na rzecz byłego pracodawcy, z którym rozwiązał umowę o pracę np. 1 lutego 2016 r., takie same usługi jak na etacie, będzie mógł wybrać rozliczanie się stałym podatkiem w wysokości 19% dopiero od 1 stycznia 2017 r.

Jak wynika z powyższego, byłemu pracownikowi, który przechodzi na samozatrudnienie, pozostaje rozliczanie dochodów na zasadach ogólnych, czyli według skali podatkowej oraz w niektórych przypadkach rozliczanie na podstawie karty podatkowej. Jeżeli jednak **przedsiębiorca zamierza świadczyć usługi na rzecz byłego pracodawcy, ale będą to czynności inne niż na etacie, nic nie stoi na przeszkodzie, aby rozliczał się na podstawie dowolnie wybranej formy**.

Osoby prowadzące działalność na zasadach samozatrudnienia, nie mogą skorzystać z preferencji w opłaceniu składek na ZUS, czyli możliwości opłacania obniżonej składki na ubezpieczenia społeczne. Tacy przedsiębiorcy opłacają składki od zadeklarowanej kwoty, która nie może być niższa niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, bez względu na rzeczywiście osiągnane dochody, a nie – jak ma to miejsce w przypadku zatrudnienia pracowniczego – od rzeczywiście osiągniętych dochodów. Rozwiązanie to jest więc szczególnie opłacalne w sytuacji, gdy z działalności osiągnane są wysokie zyski. Natomiast jeżeli dochody są niewielkie, brak możliwości skorzystania z preferencji jest dla przedsiębiorcy dużym obciążeniem.

5.2. Działalność w formie spółki

Spółka jest zrzeszeniem osób lub kapitału, zawiązanym w celu prowadzenia działalności gospodarczej. Działalność spółek regulują dwa akty prawne: Kodeks cywilny (Dz.U. z 2016 r. poz. 380, z późn. zm.) – spółki cywilne oraz Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2013 r. poz. 1030, z późn. zm.) – spółki osobowe i kapitałowe.

Spółki osobowe to takie, które swoją działalność opierają na osobistej pracy wspólników. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki ponoszą wspólnicy wraz ze spółką.

W **spółkach kapitałowych** zazwyczaj nie ma więzi pomiędzy działalnością spółki a osobistą pracą wspólników, nie ponoszą oni również odpowiedzialności za zobowiązania spółki wobec wierzycieli.

Osoby rozpoczynające działalność gospodarczą, które nie chcą prowadzić firmy samodzielnie, mają do wyboru działanie w formie spółki cywilnej, jednej ze spółek osobowych: jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, lub spółek kapitałowych: z ograniczoną odpowiedzialnością lub akcyjnej. Natomiast osoby zdecydowane na samodzielne prowadzenie firmy mogą to robić w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub akcyjnej.

5.2.1. Spółka cywilna

Spółka cywilna (s.c.) **jest umową co najmniej dwóch przedsiębiorców**, uregulowaną w Kodeksie cywilnym (art. 860–875). Zgodnie z jego zapisami wspólnicy zobowiązują się dążyć do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego poprzez działanie w sposób oznaczony, w szczególności poprzez wniesienie wkładów. Wkład wspólnika może polegać na wniesieniu do spółki własności lub innych praw albo na świadczeniu usług.

Spółka cywilna **nie jest podmiotem prawa cywilnego**. Nie może więc być stroną umowy, właścicielem nieruchomości czy samochodu. Właścicielami tych dóbr są wszyscy jej wspólnicy. Jest to tzw. **wspólność łączna**. Polega ona na tym, że wspólnicy spółki nie mają ściśle określonych udziałów, co w praktyce oznacza, że **każdy z nich jest w takim samym stopniu ich właścicielem**.

Pomimo że spółka cywilna nie jest podmiotem prawa, **jest podatnikiem**. Tak więc **posiada własny NIP i REGON**, może być **płatnikiem podatku VAT**. Jednak płatnikami podatku dochodowego w spółce są poszczególni jej wspólnicy, co oznacza, że z podatku dochodowego każdy ze wspólników rozlicza się sam.

Firma spółki

Zgodnie z zapisami Kodeksu cywilnego, spółka cywilna nie ma możliwości działania pod własną firmą (firma jest nazwą, pod którą spółka prowadzi swoje przedsiębiorstwo), ponieważ w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej nie jest przedsiębiorcą. Przedsiębiorcami są poszczególni jej wspólnicy i to oni indywidualnie muszą dokonać zgłoszenia do ewidencji działalności gospodarczej. Jednak biorąc pod uwagę, że mamy tu do czynienia ze wspólnym przedsięwzięciem wspólników, którzy są przedsiębiorcami, **wyróżnione może być ono nazwą**. Teoretycznie w nazwie spółki cywilnej mogą być podane nazwiska wspólników, bądź dowolna nazwa, która jest synonimem prowadzonego przez nich przedsiębiorstwa, bądź jedno i drugie z rozszerzeniem „wspólnik spółki cywilnej”, w praktyce jednak urzędy skarbowe żądają podania w nazwie imion i nazwisk wszystkich wspólników.

Umowa spółki

Spółka cywilna nie jest przedsiębiorcą, a tylko umową przedsiębiorców. Spółkę taką zawiązać mogą co najmniej dwie osoby fizyczne lub prawne. **Powstaje ona z chwilą zawarcia umowy**. Umowa spółki powinna być sporządzona na piśmie, ale nie jest wymagane poświadczenie jej notarialnie. Umowa taka powinna zawierać:

- oznaczenie wspólników,
- określenie wspólnego celu gospodarczego,
- wyznaczenie sposobu, w jaki wspólnicy będą dążyli do osiągnięcia łączącego ich celu gospodarczego (np. poprzez oznaczenie wkładów),
- oznaczenie okresu, na jaki zostaje zawarta (spółka może być zawarta na czas określony bądź bezterminowo),
- określenie zakresu działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD),
- wysokość i rodzaj wkładów (można wnieść gotówkę, własność albo inne prawa, można wnieść również deklarację świadczenia usług na rzecz spółki),

- podział zysku i uczestnictwo w stratach (każdy wspólnik jest uprawniony do równego udziału w zyskach i w tym samym stosunku uczestniczy w stratach, bez względu na rodzaj i wartość wniesionego przez siebie wkładu, chyba że strony uzgodniły inaczej. Można nawet zwolnić wspólnika od udziału w stratach, ale niemożliwe jest wyłączenie go od udziału w zyskach),
- wskazanie, kto będzie prowadził i reprezentował sprawy spółki (kodeks cywilny stanowi, że każdy wspólnik jest uprawniony i zobowiązany do prowadzenia spraw spółki, ale w umowie spółki wspólnicy mogą postanowić, że sprawy te będzie prowadził jeden lub kilku z nich, bądź też osoba trzecia),
- oznaczenie okresu obrotowego,
- sposób rozwiązania umowy.

Odpowiedzialność za zobowiązania

Spółka cywilna **nie posiada osobowości prawnej**, czyli zdolności do czynności prawnych, w tym do nabywania praw i zaciągania zobowiązań, nie posiada więc własnego majątku, a wszystkie rzeczy wniesione przez wspólników do spółki stanowią współwłasność wspólników, a nie spółki. Podmiotem praw i obowiązków są wszyscy jej wspólnicy jako osoby fizyczne, a za zobowiązania spółki **wspólnicy odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem osobistym razem ze spółką i pozostałymi wspólnikami**. W praktyce zasada ta powoduje, że wierzyciel, któremu spółka jest coś winna, może wybrać dowolnie, od którego ze wspólników będzie egzekwować spłatę należności, np. wybierając tego, który gwarantuje największą pewność spłaty zadłużenia. Zasada solidarności sprawia, że bez względu na to, który ze wspólników faktycznie przyczynił się do powstania długu, wszyscy ponoszą za to odpowiedzialność w równym stopniu. Odpowiedzialność solidarna obciąża wspólników tylko w zakresie zobowiązań powstałych w czasie ich uczestnictwa w spółce, czyli wspólnik nie odpowiada za długi powstałe przed jego przystąpieniem do spółki.

Wystąpienie ze spółki

Jeżeli spółka została zawarta na czas nieoznaczony, każdy wspólnik może z niej wystąpić, **wypowiadając swój udział na 3 miesiące przed końcem roku obrachunkowego**. Jednak w przypadku zaistnienia ważnych powodów, wspólnik może wypowiedzieć swój udział bez zachowania okresu wypowiedzenia, nawet w przypadku, gdy spółka zawarta jest na czas oznaczony.

Rozwiązanie spółki

Rozwiązanie spółki cywilnej może nastąpić **na podstawie orzeczenia sądu**, którego każdy wspólnik może żądać z bardzo ważnych powodów, z dniem ogłoszenia upadłości jednego ze wspólników, a także w przypadku jednomyślnej uchwały wspólników. Rozwiązanie spółki może również **wynikać z zapisów umowy spółki** (np. osiągnięcie celu gospodarczego, dla którego spółka została zawiązana). W spółce, w której zostało dwóch wspólników, przyczyną rozwiązania będzie również wypowiedzenie umowy spółki przez jednego z nich (spółka cywilna nie może być prowadzona przez jednego przedsiębiorcę).

Gdy dojdzie do rozwiązania spółki, z majątku pozostałego zwraca się wspólnikom ich wkłady. Pozostałą nadwyżkę wspólnego majątku dzieli się pomiędzy wspólników w takim stosunku, w jakim uczestniczyli w zyskach spółki. Gdy działalność spółki zakończyła się stratą, wspólnicy są zobowiązani pokryć ją proporcjonalnie do udziału w stratach zgodnie z zapisami umowy.

Zalety

- łatwość zawiązania i likwidacji spółki,
- brak kosztów związanych z założeniem spółki,
- brak określonego prawem minimalnego kapitału,
- możliwość wniesienia jako wkładu własnej pracy,
- możliwość zredagowania umowy dostosowanej do konkretnych potrzeb wspólników,
- proste procedury prowadzenia,
- możliwość wyboru dogodnej formy opodatkowania.

Wady

- każdy ze wspólników musi wcześniej indywidualnie wpisać działalność do ewidencji działalności gospodarczej,
- brak podmiotowości prawnej,
- spółka cywilna nie może posiadać własnego majątku, którym mogłaby odpowiadać za zobowiązania, rzeczy wniesione przez wspólników stają się ich współwłasnością,
- solidarna odpowiedzialność całym majątkiem osobistym za zobowiązania spółki,

- ograniczone do minimum regulacje prawne (inaczej niż ma to miejsce w przypadku spółek prawa handlowego) mogą być wadą w przypadku działalności prowadzonej w większym rozmiarze, zwłaszcza gdy chodzi o wiarygodność w oczach kontrahentów bądź w przypadku konfliktu między wspólnikami,
- odejście wspólnika oznacza rozwiązanie spółki (w przypadku spółek dwuosobowych).

5.2.2. Spółka jawna

Spółka jawna (sp.j.) to **osobowa spółka prawa handlowego** (zasady jej działalności reguluje kodeks spółek handlowych, art. 22-85). Spółka taka jest tak zwaną ułomną osobą prawną, co w praktyce oznacza, że choć nie posiada pełnej osobowości prawnej, to może nabywać we własnym imieniu prawa (również nieruchomości), zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana. Spółka jawna **ma własny majątek**, którym odpowiada za zobowiązania.

Spółka jawna **powstaje z chwilą wpisania jej do rejestru przedsiębiorców**, który jest częścią Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Zawiazać ją może dwóch lub więcej wspólników. Spółka jawna może też powstać z przekształcenia w nią innej spółki. **Wspólnikami sp.j. mogą być** osoby fizyczne, prawne (np. kapitałowe spółki handlowe – z o.o. i akcyjna, spółdzielnie, przedsiębiorstwa państwowe, stowarzyszenia) oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, ale wyposażone w zdolność prawną, takie jak osobowe spółki handlowe (jawna, partnerska, komandytowa, komandytowo-akcyjna). **Wspólnikiem** spółki jawnej (jak również żadnej innej spółki) **nie może być** spółka cywilna.

Firma spółki

Spółka jawna działa zawsze pod własną firmą, czyli nazwą. Firma (nazwa) musi zawierać nazwiska lub firmy (jeżeli wspólnikami są inne spółki) wszystkich wspólników, albo nazwisko lub firmę przynajmniej jednego wspólnika oraz oznaczenie „spółka jawna”. Dopuszczalne jest używanie w obrocie skrótu „sp.j.”.

Umowa spółki

Umowa spółki jawnej musi być zawarta **w formie pisemnej** pod rygorem nieważności i powinna zawierać przynajmniej:

- firmę, czyli nazwę spółki,
- oznaczenie siedziby spółki,
- określenie wkładów wnoszonych przez każdego wspólnika i ich wartość,
- przedmiot działalności spółki według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD),
- czas trwania spółki, jeżeli jest oznaczony przez wspólników,
- zasady reprezentacji spółki,
- udział w zyskach i stratach.

Jeżeli wspólnicy nie umówią się inaczej, przyjmuje się, że każdy wspólnik ma prawo do równego udziału w zyskach i stratach w tym samym stosunku, bez względu na rodzaj i wartość wkładu. Dokonując odpowiedniego zapisu w umowie spółki, można zwolnić wspólnika z ponoszenia strat, nie można jednak nikogo odsunąć od zysków. Taki zapis nie zwalnia jednak wspólnika z solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania spółki wobec wierzycieli. Oznacza to, że wierzyciel może żądać spłaty długu od dowolnego wspólnika, bez względu na zapisy w umowie dotyczące udziału w zyskach i stratach.

Odpowiedzialność za zobowiązania

Wszyscy wspólnicy odpowiadają za zobowiązania spółki jawnej bez ograniczenia, całym swoim majątkiem, solidarnie z pozostałymi wspólnikami oraz ze spółką. Odpowiedzialność ta ma charakter subsydiarny. Zasada nieograniczonej i solidarnej odpowiedzialności powoduje, że każdy wspólnik staje się dłużnikiem wierzyciela, a co za tym idzie, wierzyciel może żądać zapłaty zobowiązania w całości bądź części od wszystkich wspólników łącznie, bądź od każdego z osobna. Jeżeli dług zostanie spłacony przez jednego ze wspólników, może on potem wystąpić wobec pozostałych wspólników o zwrot części zapłaconej sumy. Subsydiarny charakter odpowiedzialności powoduje natomiast, że wierzyciel może prowadzić egzekucję z osobistego majątku wspólników dopiero wówczas, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna.

Osoba przystępująca do spółki jawnej odpowiada za zobowiązania spółki powstałe przed dniem jej przystąpienia (art. 32 kodeksu spółek handlowych).

Wystąpienie ze spółki

Jeżeli spółkę zawarto na czas nieoznaczony, każdy ze wspólników może ją **wypowiedzieć na 6 miesięcy przed końcem roku obrotowego**. Przyjmuje się, że umowy zawartej na czas oznaczony, co do zasady, nie można wypowiedzieć.

Rozwiązanie spółki

Rozwiązanie spółki może nastąpić w wyniku:

- przyczyn przewidzianych w umowie,
- jednomyślnej uchwały wszystkich wspólników,
- ogłoszenia upadłości,
- śmierci wspólnika lub ogłoszenia jego upadłości,
- wypowiedzenia umowy spółki przez wspólnika lub wierzyciela wspólnika,
- prawomocnego orzeczenia sądu.

Zalety

- brak określonego prawem minimalnego kapitału zakładowego,
- możliwość wniesienia do spółki aportu rzeczowego (niepieniężnego),
- duża swoboda kształtowania postanowień spółki,
- możliwość reprezentacji spółki przez każdego wspólnika,
- możliwość stosowania uproszczonych form księgowych,
- możliwość ujawnienia w nazwie nazwiska tylko jednego wspólnika,
- posiadanie swojego odrębnego majątku, którym spółka odpowiada za zobowiązania,
- większa niż spółki cywilnej wiarygodność spółki wobec kontrahentów.

Wady

- konieczność rejestracji w KRS i koszty z tym związane,
- solidarna odpowiedzialność wspólników całym majątkiem za zobowiązania spółki,
- trudność odejścia wspólnika ze spółki.

5.2.3. Spółka partnerska

Spółka partnerska jest to **osobowa spółka handlowa** (obok spółki jawnej, komandytowej i komandytowo-akcyjnej), której zasady działania reguluje kodeks spółek handlowych (art. 86-101). **Spółka partnerska tworzona jest przez wspólników w celu wykonywania wolnego zawodu w spółce prowadzącej przedsiębiorstwo pod własną firmą. Partnerami w spółce mogą być wyłącznie osoby fizyczne, posiadające uprawnienia do wykonywania następujących zawodów:** adwokata, aptekarza, architekta, inżyniera budownictwa, biegłego rewidenta, brokera ubezpieczeniowego, doradcy podatkowego, maklera papierów wartościowych, doradcy inwestycyjnego, księgowego, lekarza, lekarza dentystry, lekarza weterynarii, notariusza, pielęgniarki, położnej, radcy prawnego, rzecznika patentowego, rzeczoznawcy majątkowego i tłumacza przysięgłego.

Spółka **powstaje z chwilą wpisania jej do rejestru przedsiębiorców** w Krajowym Rejestrze Sądowym. Do zgłoszenia należy dołączyć dokumenty potwierdzające uprawnienia każdego partnera do wykonywania wolnego zawodu.

Firma spółki

Nazwa spółki partnerskiej powinna zawierać nazwisko przynajmniej jednego partnera, dodatkowe oznaczenie „i partner” lub „i partnerzy”, lub „spółka partnerska” oraz określenie wolnego zawodu wykonywanego w spółce. W obrocie dopuszczalne jest używanie skrótu „sp.p”.

Umowa spółki

Umowa spółki partnerskiej powinna być zawarta **na piśmie** pod rygorem nieważności i zawierać:

- określenie wolnego zawodu wykonywanego przez partnerów w ramach spółki,
- przedmiot działalności spółki,
- nazwiska i imiona partnerów, którzy ponoszą nieograniczoną odpowiedzialność za zobowiązania spółki (jeżeli tacy są),
- w przypadku gdy spółkę reprezentują tylko niektórzy partnerzy, nazwiska i imiona tych partnerów,
- firmę (nazwę) i siedzibę spółki,
- czas trwania spółki, jeżeli jest oznaczony,
- określenie wkładów wnoszonych przez każdego partnera i ich wartość.

Odpowiedzialność za zobowiązania

Wszyscy partnerzy odpowiadają za zobowiązania spółki bez ograniczenia, z jednym wyjątkiem. Otóż **partner jest wyłączony od odpowiedzialności** za zobowiązania spółki powstałe wskutek wykonywania przez innego partnera wolnego zawodu w spółce oraz za takie, do których doprowadziły osoby zatrudnione przez spółkę, które podlegały kierownictwu innego partnera, przy świadczeniu usług związanych z przedmiotem działalności spółki. Zawiązanie spółki partnerskiej jest więc szczególnie korzystne tam, gdzie istnieje spore ryzyko popełnienia błędu w sztuce zawodowej przez współnika.

Umowa spółki może dopuszczać, że jeden lub więcej współników zgadza się na ponoszenie pełnej odpowiedzialności, tak jak współnik spółki jawnej, czyli bez żadnych ograniczeń, osobiście, całym majątkiem, solidarnie z pozostałymi partnerami oraz ze spółką, niezależnie od tego, czy do ich powstania doprowadził inny partner, czy też powstały one wskutek innych zdarzeń prawnych.

Wystąpienie ze spółki

W przypadku zawiązania spółki na czas nieoznaczony, każdy ze współników może ją **wypowiedzieć na 6 miesięcy przed końcem roku obrotowego**. Przyjmuje się, że umowy zawartej na czas oznaczony, co do zasady, nie można wypowiedzieć.

Rozwiązanie spółki

Rozwiązanie spółki powodują:

- przyczyny przewidziane w umowie spółki,
- jednomyślna uchwała wszystkich partnerów,
- ogłoszenie upadłości spółki,
- utrata przez wszystkich partnerów prawa do wykonywania wolnego zawodu,
- prawomocne orzeczenie sądu,
- sytuacja, gdy w spółce pozostaje jeden partner lub gdy tylko jeden partner posiada uprawnienia do wykonywania wolnego zawodu związane z przedmiotem działalności spółki.

Spółka ulega rozwiązaniu najpóźniej z upływem roku od dnia zaistnienia któregośkolwiek z ww. zdarzeń.

Zalety

- wyłączenie od odpowiedzialności za zobowiązania wynikające z błędu wspólnika,
- brak określonego prawem minimalnego kapitału założycielskiego,
- możliwość ujawnienia w nazwie spółki nazwiska tylko jednego partnera.

Wady

- koszty związane z rejestracją w KRS i sporządzeniem umowy w formie aktu notarialnego,
- działalność związana wyłącznie z zakresem wykonywania zawodu partnerów.

We wszystkich sprawach nieuregulowanych w przepisach szczegółowych dotyczących spółki partnerskiej, zastosowanie mają przepisy o spółce jawnej.

5.2.4. Spółka komandytowa

Spółką komandytową jest **spółka osobowa** regulowana przez kodeks spółek handlowych (art. 102-124), mająca na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą, w której

za zobowiązania spółki wobec wierzycieli co najmniej jeden wspólnik musi odpowiadać bez ograniczenia (komplementariusz), a odpowiedzialność co najmniej jednego wspólnika (komandytariusza) musi być ograniczona.

Spółka ta jest korzystną formą prowadzenia działalności, gdy jedni ze wspólników chcą ulokować kapitał w jakimś przedsięwzięciu i czerpać z niego korzyści bez obawy o majątek osobisty, a pełną odpowiedzialność wobec wierzycieli przyjmują pozostali wspólnicy, prowadząc spółkę i ją reprezentując. Spółka jest przewidziana **dla wspólników o różnym potencjale kapitałowym**. Jest to dobra forma współpracy dla osób, z których jedna ma pomysł, a druga kapitał.

Spółka komandytowa powstaje z chwilą **wpisania jej do rejestru przedsiębiorców**.

Firma spółki

W nazwie spółki komandytowej powinno znaleźć się nazwisko (lub firma) przynajmniej jednego z komplementariuszy oraz dodatkowe oznaczenie „spółka komandytowa”. Dopuszczalne jest używanie skrótu „sp.k. Jeżeli komplementariuszem jest osoba prawna, jej firma albo nazwa musi zostać ujawniona w nazwie spółki.

Nie powinno się zamieszczać w firmie spółki nazwiska komandytariusza, ponieważ jego ujawnienie w nazwie powoduje odpowiedzialność komandytariusza za zobowiązania spółki tak jak komplementariusza, czyli bez ograniczeń.

Umowa spółki

Umowa spółki komandytowej powinna być zawarta **w formie aktu notarialnego** i zawierać:

- firmę i siedzibę spółki,
- przedmiot działalności spółki,
- czas trwania spółki, jeżeli jest oznaczony,
- oznaczenie wkładów wnoszonych przez każdego wspólnika i ich wartość,
- oznaczony kwotowo zakres odpowiedzialności każdego komandytariusza wobec wierzycieli (sumę komandytową).

Odpowiedzialność za zobowiązania

Najważniejszą cechą spółki komandytowej jest występowanie w niej **dwóch rodzajów wspólników – komplementariuszy i komandytariuszy**, różnie odpowiadających za zobowiązania spółki i o różnych prawach i obowiązkach.

Komplementariusze odpowiadają za zobowiązania spółki bez ograniczenia, prowadzą sprawy spółki i reprezentują ją na zewnątrz. **Komandytariusze** mogą reprezentować spółkę wyłącznie jako pełnomocnicy i odpowiadają za zobowiązania tylko do wysokości tzw. sumy komandytowej. Sumę tę wspólnicy oznaczają w umowie spółki. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, wkład komandytariusza może być wniesiony w wartości niższej niż suma komandytowa.

Wystąpienie ze spółki

Wystąpienie ze spółki następuje na takich samych zasadach jak w spółce jawnej, co oznacza, że w przypadku zawiązania spółki na czas nieoznaczony, każdy ze wspólników może ją wypowiedzieć na 6 miesięcy przed końcem roku obrotowego. Przyjmuje się, że umowy zawartej na czas oznaczony, co do zasady, nie można wypowiedzieć.

Rozwiązanie spółki

Rozwiązanie spółki komandytowej odbywa się według zasad określonych w przepisach o spółce jawnej, z tą różnicą, iż śmierć komandytariusza nie stanowi przyczyny rozwiązania spółki. Istotne dla istnienia spółki komandytowej jest, aby w spółce pozostał co najmniej jeden komplementariusz i jeden komandytariusz.

Zalety

- ograniczenie odpowiedzialności komandytariusza za zobowiązania do wysokości sumy komandytowej,
- komandytariusze mogą działać w imieniu spółki wyłącznie jako pełnomocnicy,
- brak określonych wymagań odnośnie sumy komandytowej.

Wady

- koszty związane z rejestracją w KRS i sporządzeniem umowy w formie aktu notarialnego,
- rachunkowość może być prowadzona wyłącznie na zasadach ustawy o rachunkowości (pełna księgowość), co jest szczególnie uciążliwe przy małym rozmiarze działalności.

W sprawach nieuregulowanych w artykułach 102-124 k.s.h. do spółek komandytowych stosuje się odpowiednio przepisy o spółce jawnej.

5.2.5. Spółka komandytowo-akcyjna

Spółka komandytowo-akcyjna jest **spółką osobową** regulowaną przez kodeks spółek handlowych (art. 125-150). Spółka komandytowo-akcyjna przeznaczona jest raczej do wykonywania działalności w większym rozmiarze, ponieważ jej **minimalny kapitał zakładowy wynosi 50 000 zł**. Spółka ta wykazuje podobieństwo zarówno do spółki komandytowej, jak i akcyjnej (część wspólników dostaje akcje). Za zobowiązania spółki co najmniej jeden wspólnik odpowiada bez ograniczenia (komplementariusz), a co najmniej jeden wspólnik jest akcjonariuszem. Spółka **powstaje z chwilą wpisania jej do rejestru przedsiębiorców**.

Firma spółki

Nazwa spółki komandytowo-akcyjnej powinna zawierać nazwiska jednego lub kilku komplementariuszy oraz dodatkowe oznaczenie „spółka komandytowo-akcyjna”. Dopuszczalne jest używanie skrótu „S.K.A.”. Nazwisko lub firma akcjonariusza nie może być umieszczone w nazwie spółki. Zamieszczenie w nazwie firmy akcjonariusza powoduje jego odpowiedzialność wobec osób trzecich na zasadach komplementariusza.

Umowa spółki

Aktem regulującym wewnętrzne stosunki w spółce jest **statut**, a nie umowa spółki, jak ma to miejsce w przypadku pozostałych spółek osobowych. Statut musi być sporządzony **w formie aktu notarialnego** i być podpisany przez założycieli, czyli co najmniej przez wszystkich

komplementariuszy, akcjonariusze mogą, lecz nie muszą go podpisywać. Osoby podpisujące statut są założycielami spółki.

Statut spółki powinien zawierać:

- firmę i siedzibę spółki,
- przedmiot działalności spółki,
- czas trwania spółki, jeżeli jest oznaczony,
- oznaczenie wkładów wnoszonych przez każdego komplementariusza oraz ich wartość,
- wysokość kapitału zakładowego, sposób jego zebrania, wartość nominalną akcji i ich liczbę ze wskazaniem, czy akcje są imienne, czy na okaziciela,
- liczbę akcji poszczególnych rodzajów i związane z nimi uprawnienia, jeżeli mają być wprowadzone akcje różnych rodzajów,
- nazwiska i imiona albo firmy (nazwy) komplementariuszy oraz ich siedziby, adresy lub adresy do doręczeń,
- organizację walnego zgromadzenia i rady nadzorczej.

Odpowiedzialność za zobowiązania

Akcjonariusz nie odpowiada za zobowiązania spółki. Odstępstwem od tej zasady jest sytuacja, gdy nazwisko akcjonariusza zostanie umieszczone w nazwie spółki. **Komplementariusz odpowiada za zobowiązania bez ograniczenia.**

Wystąpienie ze spółki

Wypowiedzenie umowy spółki i wystąpienie wspólnika ze spółki, jest możliwe tylko w przypadku komplementariusza i tylko wówczas, gdy tak stanowi statut. Wypowiedzenie musi być dokonane w formie pisemnej. Akcjonariusz nie ma uprawnień do wypowiedzenia umowy spółki. Może natomiast dokonać przeniesienia swoich praw wynikających z akcji w drodze ich zbycia.

Rozwiązanie spółki

Rozwiązanie spółki powodują:

- przyczyny przewidziane w statucie,
- uchwała walnego zgromadzenia o rozwiązaniu spółki,
- ogłoszenie upadłości spółki,
- śmierć, ogłoszenie upadłości lub wystąpienie jedyne go komplementariusza, chyba że statut stanowi inaczej,
- inne przyczyny przewidziane prawem.

Ogłoszenie upadłości akcjonariusza nie stanowi przyczyny rozwiązania spółki.

Zalety

- wyłączenie odpowiedzialności akcjonariusza za zobowiązania spółki,
- akcjonariusze mogą działać w imieniu spółki wyłącznie jako pełnomocnicy,
- możliwość pozyskiwania kapitału poprzez emisję akcji,
- komplementariusz nie musi uczestniczyć w pokryciu kapitału zakładowego.

Wady

- wysoki minimalny kapitał zakładowy,
- koszty związane z rejestracją w KRS i sporządzeniem statutu w formie aktu notarialnego,
- komplementariusz odpowiada za zobowiązania spółki całym swoim majątkiem.

5.2.6. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością reguluje kodeks spółek handlowych (art. 151-300). Jest to najczęściej zakładana spółka kapitałowa. Spółka taka **ma osobowość prawną i jest spółką kapitałową**, czyli działa w oparciu o kapitał zakładowy (min. 5 tys. zł), podzielony na udziały (o wartości nie mniejszej niż 50 zł) i ponosi odpowiedzialność całym swoim majątkiem za własne, czyli spółki, zobowiązania. Prawo do prowadzenia spraw spółki i jej reprezentacji ma zarząd, a nie wspólnicy. Do zarządu mogą być powołane osoby spośród wspólników lub spoza ich grona. W praktyce, przynajmniej w przypadku niedużych firm, wspólnicy są często jednocześnie członkami zarządu.

W odróżnieniu od innych spółek, spółkę z o.o. **założyć może jedna osoba**, w każdym prawnie dopuszczonym celu, nie może to być jednak inna jednoosobowa spółka z o.o. Aby taką spółkę utworzyć, należy dysponować **kapitałem w wysokości co najmniej 5 000 zł**. Udziały w spółce obejmuje się w zamian za wniesienie wkładów (istnieje możliwość wniesienia aportu, czyli wkładu niepieniężnego).

Firma spółki

Nazwa spółki może być obrana dowolnie, musi tylko zawierać dodatkowe oznaczenie „spółka z ograniczoną odpowiedzialnością”. W obrocie dopuszczalne jest używanie skrótu „sp. z o.o.”.

Umowa spółki

Spółka z o.o. **powstaje z chwilą zawarcia umowy spółki**. Od tego momentu do dnia zarejestrowania jej w rejestrze przedsiębiorców w KRS, działa jako **spółka w organizacji**, czyli ma zdolność do nabywania praw i zaciągania zobowiązań, może pozywać i być pozywana, działa pod własną nazwą z dodatkiem „w organizacji” i jest przedsiębiorcą, pomimo braku wpisu do rejestru przedsiębiorców. Jednak jeżeli spółka nie dokona zgłoszenia w sądzie rejestrowym w ciągu 6 miesięcy od zawarcia umowy lub jeżeli postanowienie sądu odmawiające zarejestrowania stanie się prawomocne, umowa spółki ulega rozwiązaniu.

Umowa spółki z o.o. powinna być zawarta **w formie aktu notarialnego** i zawierać:

- nazwę i siedzibę spółki,
- przedmiot działalności spółki,
- wysokość kapitału zakładowego,
- liczbę i wartość nominalną udziałów objętych przez poszczególnych wspólników,
- czas trwania spółki, jeżeli jest oznaczony.

Odpowiedzialność za zobowiązania

Wspólnicy sp. z o.o. nie odpowiadają za zobowiązania spółki osobistym majątkiem, ich odpowiedzialność ogranicza się do wysokości wniesionych przez nich wkładów. Jedynie w sytuacji, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna, **za jej zobowiązania**

odpowiadają solidarnie członkowie zarządu całym swoim majątkiem. Ich odpowiedzialność obejmuje zobowiązania spółki (w tym również podatkowe), które powstały w czasie pełnienia przez nich obowiązków członków zarządu. Od odpowiedzialności mogą się uwolnić, gdy wystąpią przesłanki określone w art. 299 § 2 Kodeksu spółek handlowych, czyli np. że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości.

Wystąpienie ze spółki

Spółka z o.o. jest spółką kapitałową, dlatego wspólnik może dowolnie zbyć swój udział i w ten sposób wystąpić ze spółki, chyba że umowa spółki stanowi inaczej i określa, że na zbycie musi być zgoda spółki lub w inny sposób je ogranicza. Zgody udziela zarząd w formie pisemnej. Zbycie udziału powinno nastąpić w formie pisemnej z notarialnie poświadczonymi podpisami.

Rozwiązanie spółki

Rozwiązanie spółki powodują:

- przyczyny przewidziane w umowie spółki,
- uchwała wspólników o rozwiązaniu spółki albo o przeniesieniu siedziby spółki za granicę, stwierdzona protokołem sporządzonym przez notariusza,
- ogłoszenie upadłości spółki,
- inne przyczyny przewidziane prawem.

Rozwiązanie spółki następuje po przeprowadzeniu likwidacji, z chwilą jej wykreślenia z rejestru przedsiębiorców.

Zalety

- wyłączenie odpowiedzialności wspólnika za zobowiązania spółki,
- spółka ma osobowość prawną,
- możliwość pozyskania kapitału poprzez pozyskanie nowego wspólnika,
- możliwość pokrycia udziału w kapitale aportem rzeczowym (maszyny, urządzenia),
- wysoka wiarygodność spółki.

Wady

- koszty związane z rejestracją w KRS i sporządzeniem umowy w formie aktu notarialnego,
- duża odpowiedzialność zarządu,
- brak możliwości zawierania umów o pracę z członkami zarządu będącymi jednocześnie wspólnikami bez powołania pełnomocnika lub rady nadzorczej,
- konieczność prowadzenia pełnej księgowości (księgi rachunkowe),
- podwójne opodatkowanie dochodów – spółka jako osoba prawna jest podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych CIT, natomiast wspólnicy muszą dodatkowo płacić podatek od wypłacanych im dywidend i innych dochodów z udziału w zyskach osób prawnych,
- konieczność wykazania się kapitałem założycielskim w wysokości 5 tys. zł.

5.2.7. Spółka akcyjna

Spółka akcyjna jest typową **spółką kapitałową**, regulowaną przez kodeks spółek handlowych (art. 301–490). Jest to forma działalności przeznaczona dla średnich i dużych przedsiębiorstw, ponieważ jej **kapitał założycielski wynosi co najmniej 100 tys. zł**. Kapitał zakładowy dzieli się na akcje o równej wartości nominalnej.

Spółka akcyjna może być założona przez co najmniej jedną osobę. Założycielami spółki są osoby podpisujące statut. **Statutowe organy spółki** to: zarząd, zgromadzenie akcjonariuszy oraz rada nadzorcza. Spółka akcyjna posiada akcjonariuszy, czyli osoby, które wykupują udziały firmy. Akcje są papierami wartościowymi, które podlegają obrotowi na giełdzie. Udziałowcy S.A. mają możliwość zaangażowania znacznego kapitału i podwyższenia go w drodze emisji akcji.

Firma spółki

Nazwa spółki może brzmieć dowolnie, powinna jednak zawierać dodatkowe oznaczenie „spółka akcyjna”. W obrocie używa się skrótu „S.A.”.

Odpowiedzialność za zobowiązania

Odpowiedzialność akcjonariuszy (założycieli) za zobowiązania spółki jest ograniczona do wysokości posiadanych akcji.

Rozwiązanie spółki

Rozwiązanie spółki powodują:

- przyczyny przewidziane w statucie,
- uchwała walnego zgromadzenia o rozwiązaniu spółki albo o przeniesieniu siedziby spółki za granicę,
- ogłoszenie upadłości spółki,
- inne przyczyny przewidziane prawem.

Rozwiązanie spółki następuje w drodze postępowania likwidacyjnego. Nie wszczyna się likwidacji, jeżeli ogłoszono upadłość spółki. W takiej sytuacji konieczne jest przeprowadzenie postępowania upadłościowego i dopiero po jego zakończeniu następuje rozwiązanie spółki.

Zalety

- łatwość kumulacji kapitału oraz proste metody pozyskiwania kapitałów w trakcie trwania działalności poprzez emisję akcji, obligacji i innych instrumentów finansowych,
- brak odpowiedzialności akcjonariuszy za zobowiązania spółki.

Wady

- drogi, skomplikowany i czasochłonny proces rejestracji,
- duże wymagania formalne dotyczące działalności spółki,
- konieczność prowadzenia pełnej księgowości,
- konieczność zatrudniania specjalistycznej obsługi prawnej, finansowej i zarządczej,
- brak wpływu mniejszych udziałowców na działalność spółki,
- skomplikowany proces likwidacji.

Duże wymagania formalne, skomplikowana forma prowadzenia spółki oraz wysokie wymagania kapitałowe sprawiają, że jest to **forma odpowiednia dla dużych inwestycji**.

6. Formy opodatkowania działalności

Po podjęciu decyzji o wyborze formy organizacyjno-prawnej firmy, należy zastanowić się, który ze sposobów rozliczania się z urzędem skarbowym będzie najkorzystniejszy dla wykonywanej działalności.

Obecnie w Polsce funkcjonują dwa systemy opodatkowania dochodów – osoby prawne (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne) objęte są podatkiem dochodowym od osób prawnych (CIT), natomiast osoby fizyczne – podatkiem dochodowym od osób fizycznych (PIT).

Podatnicy rozpoczynający i prowadzący działalność gospodarczą mają prawo wyboru formy opodatkowania przychodów i dochodów.

Osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą i **wspólnicy spółek cywilnych** mają do wyboru cztery formy rozliczania się z podatku dochodowego:

- 1) ryczałt ewidencjonowany,
- 2) kartę podatkową,
- 3) według stawki liniowej (podatek liniowy),
- 4) według skali progresywnej (zasady ogólne).

Spółka jawna i spółka partnerska mogą wybierać spośród rozliczeń na podstawie:

- 1) ryczałtu ewidencjonowanego,
- 2) stawki liniowej (podatek liniowy),
- 3) skali progresywnej (zasady ogólne).

Decyzję o wyborze formy opodatkowania należy podjąć po dokładnych analizach i przemyśleniach, ponieważ **według wybranych zasad przedsiębiorca jest zobowiązany rozliczać się do końca roku kalendarzowego**, bez względu na to, czy okażą się dla niego opłacalne, czy też nie. **Zmiany można dokonać** dopiero z nastaniem nowego roku **do 20 stycznia**.

Domyślną formą opodatkowania są tzw. zasady ogólne, czyli opłacanie podatku według skali progresywnej ze stawkami 18 i 32%, co oznacza, że jeżeli osoba rozpoczynająca

działalność gospodarczą nie zdecyduje się na inną formę opodatkowania, będzie się musiała rozliczać właśnie w ten sposób. Może się również okazać, że nie wszystkie formy opodatkowania będą w równym stopniu dostępne dla wszystkich przedsiębiorców, co zostanie omówione szerzej w kolejnych punktach.

Osoby fizyczne i spółki osobowe mogą rozliczać się, w zależności od wyboru formy opodatkowania, na podstawie uproszczonej ewidencji lub księgi przychodów i rozchodów. Dopiero po przekroczeniu w skali roku obrotu z działalności przekraczającego 1 200 tys. euro mają obowiązek prowadzenia księgi rachunkowej, choć nadal podatek rozliczany jest na podstawie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Spółki kapitałowe – spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna objęte są **podatkiem od osób prawnych CIT** w stałej wysokości 19%, bez względu na osiągnięte dochody. Spółki te rozliczają się na podstawie przepisów o rachunkowości i muszą prowadzić tzw. pełną księgowość, czyli **księgi rachunkowe**.

Przed dokonaniem wyboru, w jaki sposób będzie rozliczana działalność firmy, należy przede wszystkim **sprawdzić dostępność poszczególnych form opodatkowania** dla planowanej działalności, ponieważ przepisy prawa wprowadzają szereg ograniczeń dla innych niż rozliczenia według skali podatkowej sposobów opodatkowania działalności gospodarczej. W szczególności dotyczy to form najprostszych, czyli karty podatkowej i ryczałtu ewidencjonowanego. Po ustaleniu dostępności form opodatkowania należy **przeanalizować, która z nich będzie najkorzystniejsza**. W tym celu trzeba wziąć pod uwagę przede wszystkim koszty prowadzenia działalności gospodarczej oraz planowane przychody, jak również rozmiar działalności czy stopień skomplikowania rozliczeń przy każdej formie. W oparciu o te dane można w przybliżeniu wyliczyć należny podatek we wszystkich wariantach. Błędna decyzja może zwiększyć obciążenia podatkowe firmy, a przez to znacząco zmniejszyć jej opłacalność.

W dalszej części informatora omówione są szczegółowo wszystkie dostępne formy opodatkowania.

6.1. Ryczałt ewidencjonowany

Ryczałt ewidencjonowany jest jedną z najprostszych form opodatkowania. Skorzystać z niej mogą **osoby fizyczne** prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą oraz osoby fizyczne działające w formie **spółki cywilnej i spółki jawnej**.

Jednak nie wszystkie rodzaje działalności mogą być objęte ryczałtem, **wyłączone z niego są działalności związane z:**

- prowadzeniem aptek,
- prowadzeniem lombardów,
- prowadzeniem kantorów,
- prowadzeniem handlu częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych,
- prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie wolnych zawodów: adwokata, aptekarza, architekta, inżyniera budownictwa, biegłego rewidenta, brokera ubezpieczeniowego, doradcy podatkowego, maklera papierów wartościowych, doradcy inwestycyjnego, księgowego, notariusza, radcy prawnego, rzecznika patentowego, rzeczoznawcy majątkowego i tłumacza przysięgłego,
- świadczeniem usług wymienionych w załączniku nr 2 do Ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (u.z.p.d.o.f.) – Dz.U. Nr 144, poz. 930, z późn. zm.

Ryczałtu **nie mogą płacić** również przedsiębiorcy zamierzający świadczyć na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy czynności, które wykonywali w ramach stosunku pracy w roku poprzedzającym lub w roku rozpoczęcia działalności.

Stawka ryczałtu uzależniona jest od rodzaju prowadzonej działalności i wynosi (szczegółowo reguluje to art. 12 u.z.p.d.o.f.):

- **20%** dla przychodów osiąganych w ramach tzw. wolnych zawodów: lekarza, lekarza dentystry, lekarza weterynarii, technika dentystrycznego, pielęgniarki, położnej, felczera, tłumacza oraz nauczycieli w zakresie lekcji udzielanych na godziny,

- **17%** dla przychodów osiąganych z niektórych działalności usługowych, m.in. z pośrednictwa w sprzedaży i wynajmie samochodów, pośrednictwa w handlu hurtowym, usług parkingowych, usług hotelarskich, zarządzania nieruchomościami, usług w zakresie obsługi sprzętu komputerowego i oprogramowania,
- **8,5%** dla przychodów z działalności usługowej, m.in. przychodów z działalności gastronomicznej w zakresie sprzedaży napojów alkoholowych powyżej 1,5%, z działalności związanej z prowadzeniem przedszkoli, usług związanych z ogrodami botanicznymi i zoologicznymi, wytwarzaniu przedmiotów z materiału powierzonego przez zamawiającego,
- **5,5%** dla przychodów z działalności wytwórczej, robót budowlanych, przewozu ładunków,
- **3%** dla przychodów z działalności gastronomicznej, z działalności usługowej w zakresie handlu.

Podstawę opodatkowania stanowi przychód bez pomniejszania go o koszty jego uzyskania. Przychodami z działalności gospodarczej są przede wszystkim pieniądze należne z tytułu sprzedaży towarów, produktów lub usług.

Prawo do wyboru tej formy rozliczania mają przedsiębiorcy, których **przychody** z prowadzenia działalności gospodarczej samodzielnie lub przychody spółki za poprzedni rok **nie przekroczyły równowartości 150 tys. euro oraz osoby rozpoczynające działalność gospodarczą**, bez względu na wysokość przychodów.

Prawo do ryczałtu podatnik utraci od roku podatkowego następującego po roku, w którym przekroczył limit przychodów uprawniający do skorzystania z tej formy opodatkowania, a nie w momencie przekroczenia tego pułapu w trakcie roku podatkowego. Jeśli zatem przedsiębiorca we wrześniu 2016 roku **przekroczył limit 150 tys. euro**, to bez względu na wysokość osiąganych przychodów, prawo do korzystania z ryczałtu utraci dopiero 1 stycznia 2017 r., i wtedy będzie miał obowiązek przejścia na ogólne zasady opodatkowania, tj. według skali progresywnej.

Przedsiębiorca rozpoczynający działalność gospodarczą musi poinformować urząd skarbowy o wyborze tej formy opodatkowania. Może tego dokonać podczas rejestracji firmy **za pośrednictwem formularza CEIDG-1 lub składając pisemne oświadczenie do urzędu skarbowego właściwego według miejsca zamieszkania**, nie później niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu. Zgłoszenie będzie obowiązywać w latach następnych, o ile przedsiębiorca do 20 stycznia nie poinformuje o zmianie decyzji i wyborze innej formy opodatkowania.

Będąc opodatkowanym w formie ryczałtu nie trzeba prowadzić księgi przychodów i rozchodów, należy natomiast **prowadzić** uproszczoną księgowość w postaci **ewidencji przychodów**, która jest podstawą do obliczenia należnego podatku (podatek oblicza się od przychodów, a nie od dochodów). Wzór i szczegółowe zasady jej prowadzenia określa Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie prowadzenia ewidencji przychodów i wykazu środków trwałych.

Przychodem, który księguje się w ewidencji, jest kwota należna z tytułu sprzedaży towarów lub usług (pomniejszona o VAT w przypadku, gdy przedsiębiorca jest płatnikiem tego podatku). **Przychód** przed opodatkowaniem **pomniejsza się o zapłacone składki na ubezpieczenie społeczne. Ryczałt** (należny podatek) od przychodów ewidencjonowanych **obniża się o kwotę opłaconej składki na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 7,75% podstawy**. Wyliczony za dany miesiąc **podatek** przedsiębiorca wpłaca na konto urzędu skarbowego **do 20 dnia następnego miesiąca**, a za grudzień w terminie zeznania rocznego. Istnieje możliwość obliczania i wpłacania ryczałtu **w systemie kwartalnym** do 20 dnia następnego miesiąca po upływie kwartału. Możliwość ta jednak dotyczy wyłącznie podatników, których przychody – otrzymane w roku poprzedzającym rok podatkowy – nie przekroczyły równowartości kwoty stanowiącej 25 tys. euro.

Rozliczając się w tej formie przedsiębiorca raz w roku do 31 stycznia składa do urzędu skarbowego, właściwego ze względu na swoje miejsce zamieszkania, **zeznanie o wysokości uzyskanego przychodu za rok poprzedni. Rozliczenia rocznego dokonuje się na formularzu PIT-28.**

Podstawową **wadą** tej formy rozliczania jest **brak możliwości pomniejszenia należnego podatku o koszty uzyskania przychodu** (wydatki związane z prowadzoną działalnością). Stawkę ryczałtu oblicza się od przychodu, więc nawet w sytuacji, gdy firma w danym miesiącu przynosi straty (realne koszty są wyższe niż przychody), podatek i tak musi być zapłacony. Podatnik wybierający opodatkowanie ryczałtem nie ma możliwości wspólnego rozliczania się z małżonkiem lub w sposób przewidziany dla osób samotnie wychowujących dzieci, nie odliczy również ulgi podatkowej na dzieci.

Ponieważ podstawową zasadą rozliczeń na podstawie ryczałtu jest wyliczanie podatku od przychodu, czyli bez odliczania kosztów jego uzyskania, forma ta będzie nieopłacalna, gdy koszty prowadzonej działalności są relatywnie duże. Natomiast w sytuacji odwrotnej, kiedy przedsiębiorca w związku z prowadzoną działalnością ponosi niewielkie nakłady, np. prowadzi

działalność usługową opartą głównie na pracy własnej, bez wykorzystywania drogich narzędzi/urządzeń, wykonuje usługę w siedzibie/domu klienta, z materiałów powierzonych, ryczałt może być formą bardzo korzystną. Pod warunkiem jednak, że działalność będzie z grupy tych opodatkowanych jedną z niższych stawek ryczałtu, czyli 3%, 5,5% lub 8,5%.

Przedsiębiorcy opodatkowani w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych są **zobowiązani do prowadzenia:**

- ewidencji przychodów,
- ewidencji wyposażenia,
- ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,
- ewidencji zatrudnienia,
- karty przychodów pracowników,

oraz posiadania i przechowywania dowodów zakupu (pomimo braku możliwości odliczania kosztów uzyskania przychodów).

Aktem prawnym, który reguluje opodatkowanie zryczałtowanym podatkiem dochodowym jest Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. Nr 144, poz. 930, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie prowadzenia ewidencji przychodów i wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 701, z późn. zm.).

6.2. Karta podatkowa

Zryczałtowany podatek dochodowy w formie karty podatkowej jest najprostszą metodą płacenia podatku. Wybierając go, **przedsiębiorca zwolniony jest z obowiązku prowadzenia ksiąg, czyli ewidencjonowania przychodów, składania zeznań podatkowych oraz wpłacania zaliczek na podatek dochodowy.** Musi jednak wydawać na żądanie klienta rachunki lub faktury stwierdzające sprzedaż wyrobu, towaru lub wykonanie usługi oraz przechowywać

w kolejności numerów kopie tych rachunków i faktur w okresie pięciu lat podatkowych, licząc od końca roku, w którym wystawiono rachunek lub fakturę.

Mimo zwolnienia z prowadzenia ewidencji przychodów, przedsiębiorcy płacący kartę podatkową **podlegają ustawie o VAT**, czyli obowiązkom z niej wynikającym. Mają więc obowiązek prowadzenia ewidencji sprzedaży w celu określenia, kiedy utracą prawo do zwolnienia z obowiązku rozliczania się z VAT i będą musieli zarejestrować się jako płatnicy VAT czynni (prawo do zwolnienia mają przedsiębiorcy rozpoczynający wykonywanie działalności gospodarczej do chwili przekroczenia określonego limitu sprzedaży. Więcej na ten temat w rozdziale: 7. Podatek od towarów i usług VAT.)

Charakterystyczną cechą tej formy opodatkowania jest to, że bez względu na osiągnięte zyski **podatnik płaci co miesiąc dokładnie określoną kwotowo stawkę podatku**, która jest niezależna od osiągniętych przychodów i ponoszonych kosztów.

Karta podatkowa nie jest jednak ogólnie dostępna. **Skierowana** jest głównie **do osób prowadzących drobną działalność usługową, handlową i gastronomiczną w formie jednoosobowej działalności lub spółki cywilnej**. Rozliczać się na tej zasadzie mogą np. ślusarze, jubilerzy, kowale, krawcy, tapiczerzy, osoby prowadzące usługi w zakresie handlu, transportu, udzielania korepetycji, opieki domowej nad dziećmi, usługi parkingowe.

Innym ograniczeniem stawianym przedsiębiorcom rozliczającym się w tej formie jest **limit zatrudnienia**. Każdy rodzaj działalności ma ściśle określoną liczbę osób, które można zatrudnić, nie tracąc prawa do rozliczeń kartą podatkową. Dla przykładu rzemieślnik zajmujący się usługami grawerskimi nie może zatrudniać więcej niż jednego pracownika, a już dla usług kosmetycznych taką górną granicą jest 5 osób. Szczegółowo reguluje to Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. Nr 144, poz. 930, z późn. zm.).

Z opodatkowania w formie karty nie skorzystają przedsiębiorcy, którzy:

- przy prowadzeniu działalności korzystają z usług osób niezatrudnionych przez siebie (czyli wykonujących pracę na podstawie np. umowy o dzieło czy zlecenia),
- korzystają z usług innych przedsiębiorstw (chyba że chodzi o usługi specjalistyczne, tzn. z innego zakresu niż prowadzona przez podatnika działalność, ale niezbędne do jej właściwego wykonywania),

- wytwarzają wyroby opodatkowane akcyzą,
- mają małżonka prowadzącego działalność w tym samym zakresie,
- prowadzą działalność wykluczoną opodatkowaniem kartą.

Do **liczby pracowników** branych pod uwagę przy określaniu wysokości podatku:

- 1) **wlicza się** osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę nakładczą oraz członków rodziny mających inne niż podatek miejsce pobytu stałego lub czasowego,
- 2) **nie wlicza się**:
 - małżonka,
 - członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie z właścicielem firmy,
 - osób zatrudnionych w celu nauki zawodu lub przyuczenia do wykonywania określonej pracy,
 - pracowników zatrudnionych wyłącznie przy sprzedaży wyrobów, przyjmowaniu zleceń na usługi, utrzymywaniu czystości w zakładzie, prowadzeniu kasy i księgowości, kierowców i konwojentów – pod warunkiem, że przedsiębiorca określił na piśmie zakres czynności tych pracowników,
 - nie więcej niż 4 absolwentów odbywających u przedsiębiorcy staż,
 - nie więcej niż 3 zatrudnionych bezrobotnych.

Przed rozpoczęciem działalności gospodarczej przedsiębiorca, który zdecydował się na opodatkowanie w formie karty, **musi złożyć wniosek (formularz PIT-16) do urzędu skarbowego właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności** (siedzibę firmy podaną w formularzu rejestracyjnym CEIDG). Wniosek można złożyć za pośrednictwem platformy CEIDG, dołączając do wniosku rejestracyjnego formularz PIT-16. Jeżeli urząd wyda zgodę na zastosowanie karty, określi jednocześnie dokładną kwotę podatku. Jeżeli podatek uzna, że wysokość podatku jest dla niego niekorzystna, **ma prawo odstąpić od wyboru tej formy** rozliczenia w terminie do 14 dni od daty doręczenia decyzji.

Co miesiąc (najpóźniej do 7 dnia miesiąca) za miesiąc poprzedni (za grudzień w terminie do 28 grudnia) **podatek płaci** na rachunek urzędu skarbowego **stałą kwotę podatku, której**

wysokość uzależniona jest od rodzaju działalności, liczby mieszkańców gminy, w której jest prowadzona, oraz liczby zatrudnionych pracowników. Tak więc inną stawkę podatku zapłaci np. krawiec mający swoją firmę w miejscowości do 5 tys. mieszkańców i zatrudniający jedną osobę, a inną stolarz z miasta powyżej 50 tys. mieszkańców i mający trzech pracowników (dla porównania w pierwszym przypadku jest to kwota 258 zł, w drugim 1 231 zł). Szczegółowo określa to corocznie aktualizowany załącznik nr 3 do Ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. Nr 144, poz. 930, z późn. zm.). Załącznik ten dostępny jest m.in. na stronach ministerstwa finansów. Obowiązujące w kolejnym roku stawki karty podatkowej ogłaszane są w formie obwieszczenia Ministerstwa Finansów w sprawie stawek karty podatkowej, kwoty, do której można wykonywać świadczenia przy prowadzeniu niektórych usług z wyjątkiem świadczeń dla ludności, oraz kwartalnych stawek ryczałtu od przychodów proboszczów i wikariuszy, w terminie do 30 listopada roku poprzedzającego. Tam w formie przejrzystej tabeli można samodzielnie sprawdzić, czy dany rodzaj i zakres działalności może być objęty kartą podatkową, a jeżeli tak, to ilu maksymalnie pracowników można zatrudnić i jaką wysokość podatku trzeba będzie opłacać. Ostateczny wymiar podatku może się jednak różnić od tego podanego w tabeli, ponieważ **urząd skarbowy przy ustalaniu wysokości podatku będzie brał pod uwagę kilka zmiennych**, które mogą obniżyć kwotę karty, np. o 20% dla podatników, którzy przekroczyli 60 lat życia, o 10% za każdego zatrudnionego pracownika z orzeczeniem o niepełnosprawności, o 80% w przypadku, gdy właściciel firmy jednocześnie pracuje na pełnym etacie, a także na wniosek podatnika w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

O każdej zmianie powodującej utratę prawa do opodatkowania w formie karty bądź powodującej zmianę wysokości podatku (zmiana w stanie zatrudnienia, miejsca prowadzenia działalności, rodzaju działalności), przedsiębiorca jest zobowiązany zawiadomić w formie pisemnej naczelnika urzędu skarbowego, najpóźniej w ciągu 7 dni od dnia powstania okoliczności powodujących zmiany.

Podatek dochodowy w formie karty pomniejsza się o opłaconą kwotę składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 7,75% podstawy. Przedsiębiorca rozliczający się kartą nie ma możliwości wspólnego opodatkowania się z małżonkiem, ani w sposób przewidziany dla osób samotnie wychowujących dzieci, jak również skorzystania z ulg podatkowych.

Podstawową **wadą** tej formy rozliczania jest to, że nawet w sytuacji, kiedy firma nie przynosi żadnych zysków czy wręcz generuje straty, podatek w określonej wysokości musi być wpłacony do urzędu skarbowego.

Podatnik nie ma obowiązku składania rocznego zeznania o dochodach, a jedynie jako rozliczenie roku składa w urzędzie skarbowym do 31 stycznia deklarację na formularzu **PIT-16A** o wysokości odliczonej i zapłaconej w poszczególnych miesiącach od karty podatkowej składki na ubezpieczenie zdrowotne. Jest to jedyna deklaracja, jaką muszą składać przedsiębiorcy w związku z opodatkowaniem w formie karty.

Mimo, że rozliczając się kartą przedsiębiorca nie musi prowadzić ewidencji sprzedaży na potrzeby podatku dochodowego, to jednak zobowiązany jest do prowadzenia:

- ewidencji zatrudnienia,
- karty przychodów pracowników,
- ewidencji sprzedaży na potrzeby podatku VAT,

oraz posiadania i przechowywania dowodów zakupu (pomimo braku możliwości odliczania kosztów uzyskania przychodów).

6.3. Opodatkowanie według skali progresywnej

Osoba prowadząca działalność gospodarczą ma możliwość wyboru opodatkowania według **skali progresywnej**, wynoszącej **18 i 32%**. W tym przypadku wysokość podatku jest ściśle zależna od rzeczywiście osiągniętych dochodów, czyli różnicy między przychodem z prowadzenia działalności a kosztami jego uzyskania (wydatkami związanymi z prowadzeniem działalności), i właśnie możliwość wliczania w koszty uzyskania przychodu różnego rodzaju wydatków, ponoszonych w związku z prowadzoną działalnością, jest jedną z najważniejszych zalet tej formy opodatkowania.

Zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012 r., poz. 361, z późn. zm.), **kosztami uzyskania przychodów** są koszty poniesione w celu osiągnięcia przychodów lub zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów, z wyjątkiem kosztów wymienionych w art. 23.

W myśl interpretacji izb skarbowych „O tym, co jest celowe i potrzebne w prowadzonej działalności, decyduje podmiot prowadzący działalność gospodarczą, a nie organ podatkowy. **Na podatniku spoczywa zatem obowiązek wykazania związku poniesionych kosztów**

z działalnością gospodarczą oraz okoliczności, iż ich poniesienie ma wpływ na wysokość osiągniętych przychodów, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia sporu w tej kwestii”. Oznacza to, że w momencie kontroli to przedsiębiorca musi udowodnić zasadność poniesionych kosztów.

W przypadku jakichkolwiek wątpliwości, czy dany wydatek może być zakwalifikowany jako koszt uzyskania przychodu, jak również w każdej innej sytuacji, gdy pojawiają się wątpliwości co do stosowania prawa podatkowego, przedsiębiorca może wystąpić o wydanie **indywidualnej interpretacji przepisów prawa podatkowego**. W tym celu należy złożyć **wniosek ORD-IN** do właściwej izby skarbowej (dla woj. mazowieckiego – Izba Skarbowa w Warszawie, Biuro Krajowej Informacji Podatkowej w Płocku, ul. 1 Maja 10, 09-402 Płock) i uiścić opłatę skarbową w wysokości 40 zł. Przy wypełnianiu wniosku pomocna będzie broszura informacyjna do wniosku o wydanie interpretacji indywidualnej ORD-IN, dostępna w urzędach skarbowych i na stronach www.kip.gov.pl oraz www.mf.gov.pl.

Podstawowymi **kosztami prowadzenia działalności** są m.in.:

- opłaty związane z lokalem, w którym prowadzona jest działalność – czynsz, energia, woda,
- wyposażenie biura, koszty remontów,
- zakup towarów i materiałów do produkcji/sprzedaży,
- wydatki na sprzęt i narzędzia niezbędne do prowadzenia działalności,
- odpisy amortyzacyjne środków trwałych – siedziby, samochodu, komputera,
- koszty użytkowania samochodu – paliwo, naprawy,
- faktury za telefon, internet,
- wydatki na promocję i reklamę,
- wynagrodzenia pracowników,
- składki na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy,
- koszty obsługi prawnej i księgowej,
- koszty wyjazdów służbowych,
- prowizje bankowe,
- obsługa pożyczki/kredytu.

Wyboru opodatkowania na zasadach ogólnych przedsiębiorcy mogą dokonać na podstawie art. 27 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. **Zasady ogólne są podstawową formą opodatkowania**, brak jest zatem warunków ograniczających wybór opodatkowania na tej zasadzie.

Jeżeli przedsiębiorca dokonujący zgłoszenia swojej firmy w urzędzie skarbowym nie zadeklaruje wyboru jednej z pozostałych form opodatkowania, obowiązuje go opodatkowanie na zasadach ogólnych. Oświadczenie można złożyć za pośrednictwem formularza CEIDG-1 składanego podczas rejestracji działalności gospodarczej.

Podatnik rozliczający się w ten sposób ma **obowiązek prowadzenia księgi przychodów i rozchodów lub ksiąg rachunkowych** (tzw. pełnej księgowości) w przypadku, gdy roczny przychód przekroczył 1 200 tys. euro lub przedsiębiorstwo jest spółką handlową, i na podstawie dokonanych tam zapisów ustalania podstawy opodatkowania, czyli ustalania dochodu. Przed obliczeniem podatku dochód można pomniejszyć o składki na ubezpieczenie społeczne, a podatek o składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Księgę przychodów i rozchodów zakłada się z dniem rozpoczęcia działalności gospodarczej, a następnie na każdy kolejny rok oddzielnie z dniem 1 stycznia. Szczegółowe zasady jej prowadzenia zawarte są w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. z 2014 r. poz. 1037, z późn. zm.).

Przez cały rok podatnik musi co miesiąc obliczać i wpłacać do urzędu skarbowego w terminie do 20. dnia miesiąca zaliczki na podatek za miesiąc poprzedni. Obowiązek wpłacenia pierwszej zaliczki powstaje w miesiącu, w którym dochody firmy przekroczyły kwotę **3 091 zł** (roczny dochód nie powodujący obowiązku zapłaty podatku w 2016 r.). Zaliczkę za grudzień należy opłacić do 20 stycznia następnego roku. Zaliczki za grudzień nie trzeba płacić, jeżeli do 20 stycznia przedsiębiorca złoży zeznanie podatkowe i rozliczy podatek.

Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych dopuszcza **możliwość opłacania zaliczek** na podatek dochodowy **w systemie kwartalnym**. Prawo do rozliczeń w tej formie mają osoby, które rozpoczynają prowadzenie działalności gospodarczej oraz przedsiębiorcy, których przychód ze sprzedaży wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług nie przekroczył w poprzednim roku równowartości **1 200 tys. euro**. Obowiązek wpłacenia pierwszej zaliczki powstaje w kwartale, w którym dochody przekroczyły kwotę 3 091 zł. Zaliczki kwartalne należy

wpłacać do urzędu skarbowego do 20. dnia każdego miesiąca następującego po kwartale, za który wpłacana jest zaliczka, natomiast za ostatni kwartał do 20 stycznia. Podobnie jak przy rozliczeniach miesięcznych zaliczki za grudzień nie trzeba płacić, jeżeli do 20 stycznia przedsiębiorca złoży zeznanie podatkowe i rozliczy podatek.

Wybór kwartalnego systemu wpłacania zaliczek należy zgłosić do urzędu skarbowego do 20 lutego, natomiast w przypadku rozpoczynania działalności gospodarczej w trakcie roku podatkowego należy o tym fakcie zawiadomić urząd w terminie do dnia poprzedzającego dzień rozpoczęcia działalności, nie później jednak niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu. O wyborze tej formy rozliczeń można poinformować urząd skarbowy za pośrednictwem formularza CEIDG-1.

Należny podatek, czyli różnicę pomiędzy wysokością osiągniętego dochodu a sumą zapłaconych za dany rok zaliczek, oblicza się po zakończeniu roku kalendarzowego w zeznaniu rocznym na formularzu **PIT-36**, który należy złożyć do urzędu skarbowego do 30 kwietnia. W przypadku wykazania strat, podatnik może odliczać je od dochodów uzyskiwanych w ciągu następnych 5 lat.

Urzędem skarbowym właściwym do wpłacania zaliczek i składania rocznego zeznania podatkowego **jest urząd zgodny z miejscem zamieszkania przedsiębiorcy**.

Omawiana **skala ma charakter progresywny**, co oznacza, że wraz ze wzrostem dochodu rośnie stawka podatku dochodowego. Gdy dochód liczony od początku roku przekroczy granicę pierwszego progu podatkowego (85 528 zł), wówczas od następnego miesiąca zaliczkę oblicza się według następczej – 32% stawki.

Skale podatku dochodowego w 2016 r.

Podstawa obliczenia podatku w zł		Podatek
ponad	do	
	85 528	18% minus kwota zmniejszająca podatek 556,02 zł
85 528		14 839,02 zł + 32% nadwyżki ponad 85 528 zł

Zasady wyliczania podatku według skali:

- do przekroczenia kwoty 3 091 zł zwolnienie z podatku w całości – według skali odpowiada temu kwota 556,02 zł,

- kwota od 3 091 do 85 528 zł objęta jest stawką podatku w wysokości 18% – według skali liczy się podatek w wysokości 18% podstawy wymiaru i od tego odejmuje się kwotę zmniejszającą podatek w wysokości 556,02 zł,
- kwota powyżej 85 528 zł objęta jest stawką podatku 32% – według skali liczy się podatek w ten sposób, że ustala się 32% nadwyżki dochodu ponad 85 528 zł i dodaje kwotę 14 839,02 zł, która jest podatkiem wyliczonym wedle opisanej wyżej metody od dochodu w wysokości 85 528 zł, z uwzględnieniem kwoty wolnej od podatku.

Jedynie przedsiębiorca rozliczający się według skali podatkowej może dokonywać rocznych rozliczeń z małżonkiem oraz skorzystać z preferencyjnego opodatkowania przewidzianego dla osób samotnie wychowujących dziecko. Może również skorzystać ze wszystkich dostępnych ulg, a także odliczać składki zapłacone na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Opłacanie podatku według skali korzystne jest głównie dla podatników:

- których dochód nie przekracza kwoty 96 384 zł w skali roku,
- którzy ponoszą wysokie koszty prowadzenia działalności,
- którzy chcą się rozliczać ze współmałżonkiem, szczególnie nie osiągającym dochodów, lub na zasadach przewidzianych dla osób samotnie wychowujących dzieci,
- którym przysługują znaczne ulgi, a nie mogą ich odliczyć od innego dochodu lub podatku.

Przedsiębiorcy opodatkowani według skali progresywnej są zobowiązani do prowadzenia:

- podatkowej księgi przychodów i rozchodów lub księgi rachunkowej,
- ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,
- ewidencji wyposażenia,
- ewidencji sprzedaży,
- ewidencji przebiegu pojazdu,
- ewidencji zatrudnienia i karty przychodów pracowników.

6.4. Opodatkowanie według stawki liniowej 19%

Wyboru sposobu opodatkowania podatkiem liniowym przedsiębiorcy mogą dokonać na podstawie art. 30c Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012 r., poz. 361, z późn. zm.).

O wyborze tej formy opodatkowania przedsiębiorca ma obowiązek poinformować właściwy urząd skarbowy na piśmie do 20 stycznia, a jeśli rozpoczyna działalność w ciągu roku, do dnia poprzedzającego dzień rozpoczęcia działalności, nie później jednak niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu. Zgłoszenia można dokonać na formularzu CEIDG-1. Takie jednorazowe zgłoszenie oznacza również wybór tej formy opodatkowania w kolejnych latach, chyba że przedsiębiorca zmieni zdanie i do 20 stycznia następnego roku złoży oświadczenie o rezygnacji z rozliczeń według stawki liniowej.

Przedsiębiorca rozliczający się według stałej 19% stawki podatku może, podobnie jak przy rozliczeniach na zasadach ogólnych, pomniejszać przychody z prowadzenia działalności gospodarczej o koszty ich uzyskania. Może również dochód pomniejszać o składki na ubezpieczenia społeczne, a podatek – o składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Wybierając tę formę nie ma jednak możliwości wspólnego rozliczania się z małżonkiem oraz na zasadach przewidzianych dla samotnych rodziców, a także prawo do wszelkich ulg podatkowych, w tym najbardziej popularnej – na dzieci. Nie ma również możliwości odliczenia w zeznaniu rocznym kwoty wolnej od podatku (556,02 zł).

Podatek obliczany jest od dochodu ustalonego na podstawie księgi przychodów i rozchodów. **Bez względu na wysokość dochodu zaliczki wpłacane comiesięcznie do urzędu skarbowego ustala się według stałej, 19% stawki.** Innymi słowy, zarówno od pierwszej, jak i ostatniej zarobionej złotówki przedsiębiorca musi odprowadzić do urzędu skarbowego 19 groszy podatku. Tak samo, jak ma to miejsce w przypadku podatników rozliczających się na zasadach ogólnych, zaliczki na podatek wpłaca się do 20 dnia każdego następnego miesiąca, a do 30 kwietnia należy złożyć roczne zeznanie podatkowe na formularzu **PIT-36L** za rok poprzedni. Ewentualne straty mogą być odliczane tak, jak w przypadku zasad ogólnych.

Prawo dopuszcza możliwość wpłacania zaliczek w systemie kwartalnym. Rozliczać się w tej formie mogą osoby, które rozpoczynają prowadzenie działalności gospodarczej oraz

przedsiębiorcy, których przychód ze sprzedaży, wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług, nie przekroczył w poprzednim roku równowartości 1 200 tys. euro. Zaliczki kwartalne należy wpłacać do urzędu skarbowego do 20. dnia każdego miesiąca następującego po kwartale, za który wpłacana jest zaliczka, natomiast za ostatni kwartał – do 20 stycznia. Podobnie jak przy rozliczeniach miesięcznych zaliczki za grudzień nie trzeba płać, jeżeli do 20 stycznia przedsiębiorca złoży zeznanie podatkowe i rozliczy podatek.

Wybór kwartalnego systemu wpłacania zaliczek należy zgłosić do urzędu skarbowego do 20 lutego, natomiast w przypadku rozpoczynania działalności gospodarczej w trakcie roku podatkowego należy o tym fakcie zawiadomić urząd w terminie do dnia poprzedzającego dzień rozpoczęcia działalności, nie później jednak niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu. Brak zawiadomienia urzędu skarbowego o rezygnacji z rozliczeń kwartalnych w kolejnych latach podatkowych oznacza, że podatnik decyduje się rozliczać w ten sposób również w latach następnych.

Eksperti zajmujący się doradztwem podatkowym są zdania, że dopiero **przekroczenie granicy około 96 000 zł rocznego dochodu** z działalności gospodarczej **czyni opłacalnym wybór rozliczania dochodów podatkiem liniowym**. Należy przy tym pamiętać, że chodzi o dochód po odliczeniu składek na ubezpieczenia społeczne, które pomniejszają podstawę opodatkowania. W praktyce dotyczy to więc osób zarabiających ponad 100 tys. zł rocznie.

Rozliczanie takie jest **niekorzystne dla przedsiębiorców, których dochody nie przewyższają pierwszej skali podatkowej** (czyli 85 528 zł), ponieważ oni zdecydowanie stracą na wyborze tej formy – o jeden procent wyższe opodatkowanie, brak możliwości odliczenia kwoty wolnej od podatku oraz skorzystania z ulg. Zasadniczo im większy dochód, tym większe prawdopodobieństwo, że takie rozliczanie będzie dla firmy korzystne. Jednak jest to kwestia bardzo indywidualna, uzależniona np. od możliwości korzystania z preferencyjnych zasad rozliczania jako samotny rodzic lub z nisko zarabiającym, lub niepracującym małżonkiem, co może powodować, że granicą opłacalności podatku płaconego według stawki 19% będzie kwota nawet niemal dwukrotnie wyższa niż 96 000 zł.

Podatek liniowy **nie jest dostępny** dla przedsiębiorców, zamierzających świadczyć na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy usługi, które wykonywali dla niego wcześniej w ramach stosunku pracy. Takie prawo nabędą oni dopiero po zakończeniu roku kalendarzowego, w którym nastąpiło rozwiązanie umowy o pracę, czyli z 1 stycznia roku następnego.

Zgodnie z przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, jeżeli podatnik, który wybrał sposób opodatkowania podatkiem liniowym, uzyska z działalności gospodarczej prowadzonej samodzielnie lub jako wspólnik spółki osobowej przychody ze świadczenia usług na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy, odpowiadające czynnościom, które on sam lub co najmniej jeden ze wspólników wykonywał lub wykonuje w roku podatkowym w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy, **traci w roku podatkowym prawo do opodatkowania na zasadach liniowego PIT** i jest zobowiązany do wpłacenia zaliczek od dochodu osiągniętego od początku roku, obliczonych przy zastosowaniu skali podatkowej oraz odsetek za zwłokę od zaległości z tytułu tych zaliczek.

Wybór podatku liniowego zdecydowanie powinni rozważyć przedsiębiorcy:

- których roczne dochody przekraczają 96 000 zł,
- którym nie przysługują żadne ulgi i odliczenia,
- którzy nie rozliczają się według preferencyjnych zasad przewidzianych dla osób samotnie wychowujących dziecko,
- którzy nie mogą lub nie potrzebują rozliczać się z małżonkiem,
- osiągający dochody z dodatkowych źródeł poza firmą (np. z umowy o pracę lub wynajmu mieszkania),
- którzy w trakcie roku zamierzają sprzedać część majątku firmy i z tego tytułu mogą osiągnąć znaczące dochody.

Przedsiębiorcy opodatkowani według stawki liniowej są zobowiązani do prowadzenia:

- podatkowej księgi przychodów i rozchodów lub księgi rachunkowej,
- ewidencji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych,
- ewidencji wyposażenia,
- ewidencji sprzedaży,
- ewidencji przebiegu pojazdu,
- ewidencji zatrudnienia i karty przychodów pracowników.

6.5. Porównanie różnych form opodatkowania

To, w jak różnej wysokości może płacić podatki firma w zależności od wybranej przez nią formy rozliczeń, pokazuje poniższe porównanie.

Omawiany przykład ma charakter wyłącznie instruktażowy i nie odzwierciedla rzeczywistych przychodów i wydatków związanych z prowadzeniem tego rodzaju działalności.

Jako przykład posłuży zakład fryzjerski, specjalizujący się we fryzjerstwie damskim, zlokalizowany w mieście liczącym 20 tys. mieszkańców, w którym poza właścicielką pracują jeszcze 2 osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę.

Uwzględniając sezonowość występującą w branży, założono, że **średni miesięczny przychód firmy wynosi 12 000 zł, natomiast uśrednione koszty miesięczne** prowadzenia działalności, a więc np. czynsz za lokal, opłaty eksploatacyjne, pensje pracowników, zakup kosmetyków itp., wynoszą **7 000 zł**. Tak więc kwota, od której obliczana jest wysokość podatku dochodowego to **5 000 zł**.

Założenia finansowe

Średni miesięczny przychód	12 000 zł
Średnie miesięczne koszty uzyskania przychodu	7 000 zł
Średni miesięczny dochód	5 000 zł
Roczny przychód	144 000 zł
Roczne koszty uzyskania przychodu	84 000 zł
Roczny dochód	60 000 zł

Biorąc pod uwagę powyższe założenia, a więc zakres działalności – usługi fryzjerskie dla kobiet i dziewcząt, zatrudnianie – 2 pracowników, miejscowość – 20 tys. mieszkańców, łatwo ustalić, że wysokość **karty podatkowej** wynosi **542 zł**. **Stawka ryczałtu** dla tego rodzaju działalności wynosi **8,5%**. Roczne dochody firmy są niższe niż 85 528 zł, tak więc firma nie przekracza pierwszego progu podatkowego, a co za tym idzie, stawka podatku rozliczanego na zasadach ogólnych wynosi 18%. W praktyce wygląda to następująco:

Wyliczenie miesięczne podatku dla różnych form opodatkowania

Karta podatkowa	–	542 zł
Ryczałt ewidencjonowany	$12\ 000 \times 8,5\%$	1 020 zł
Zasady ogólne	$12\ 000 - 7\ 000 \times 18\%$	900 zł
Podatek liniowy	$12\ 000 - 7\ 000 \times 19\%$	950 zł

Wyliczenie roczne podatku dla różnych form opodatkowania

Karta podatkowa	542×12 miesięcy	6 504 zł
Ryczałt ewidencjonowany	$144\ 000 \times 8,5\%$	12 240 zł
Zasady ogólne	$144\ 000 - 84\ 000 \times 18\% - 556$	10 244 zł
Podatek liniowy	$144\ 000 - 84\ 000 \times 19\%$	11 400 zł

W podanych wyliczeniach dochód nie został pomniejszony o składki na ubezpieczenia społeczne, a podatek o składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Z powyższego przykładu wynika, że najkorzystniejsze dla właściciela zakładu jest płacenie podatku na podstawie karty podatkowej, pomimo tego, że ta forma rozliczeń wyklucza np. możliwość uwzględniania kosztów uzyskania przychodu, które w tym przypadku stanowią niemal 60% przychodów.

Są to oczywiście tylko bardzo orientacyjne i podstawowe wyliczenia, nie uwzględniające np. kosztów związanych z zatrudnieniem księgowego czy korzystania z biura rachunkowego – które są różne w zależności od wybranej formy opodatkowania – odliczeń składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, możliwości skorzystania w rozliczeniu rocznym z ulg podatkowych i preferencji w rozliczeniach z małżonkiem, różnego rodzaju dotacji, refundacji, uwarunkowań lokalnych. Dają one jedynie obraz, jak zróżnicowane płacić można podatki, w zależności od wybranej formy opodatkowania.

7. Podatek od towarów i usług VAT

Każdy przedsiębiorca rozpoczynający działalność gospodarczą, bez względu na jej cel oraz rezultat, **jest podatnikiem podatku VAT**. Podstawą opodatkowania podatkiem od towarów i usług jest obrót, czyli kwota wynikająca ze sprzedaży, pomniejszona o podatek należny.

Opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług **podlegają:**

- odpłatna dostawa towarów,
- odpłatne świadczenie usług,
- import towarów,
- wewnątrzwspólnotowe nabycie towarów za wynagrodzeniem na terytorium kraju,
- wewnątrzwspólnotowa dostawa towarów.

Obowiązek podatkowy powstaje z chwilą wydania towaru lub wykonania usługi. Natomiast w przypadku, gdy dostawa towaru lub wykonanie usługi powinny być potwierdzone fakturą, obowiązek podatkowy powstaje z chwilą wystawienia faktury, nie później jednak niż w 7 dniu, licząc od dnia wydania towaru lub wykonania usługi.

Na podstawie Ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2016 r., poz. 710, z późn. zm.) obowiązuje zasada, zgodnie z którą **osoby rozpoczynające działalność zwolnione są z obowiązku rozliczania się z VAT**. Tacy przedsiębiorcy są formalnie podatnikami VAT, faktycznie jednak nie rozliczają się z niego do momentu przekroczenia w ciągu roku podatkowego limitu sprzedaży w wysokości 150 tys. zł, jest to tzw. **zwolnienie podmiotowe**. Powyższa kwota nie jest jednak obowiązująca dla wszystkich podatników, a jedynie dla tych, którzy kontynuują działalność lub rozpoczynają nową z dniem 1 stycznia, bowiem limit liczony jest proporcjonalnie do okresu prowadzenia działalności. Dla firm, które rozpoczęły działalność w trakcie roku, kwotę tę przelicza się proporcjonalnie do liczby dni, jakie zostały w danym roku. I tak np. przedsiębiorcy rozpoczynającemu działalność gospodarczą 1 lipca przysługuje limit w wysokości 75 tys. zł i do momentu jego przekroczenia może korzystać ze zwolnienia.

Zwolnienie przysługuje automatycznie przedsiębiorcy rozpoczynającemu działalność bez konieczności informowania o tym urzędzie skarbowego i przysługuje tak długo, jak długo obrót nie przekracza przewidywanego na dany rok limitu.

Przedsiębiorcy podlegający zwolnieniu mogą, ale nie muszą, dokonać zgłoszenia rejestracyjnego w urzędzie skarbowym. Jeżeli tego dokonają, rejestrowani są jako „**podatnicy VAT zwolnieni**”. Zwolniony podatnik (również ten niezarejestrowany) poświadcza sprzedaż paragonem z kasy fiskalnej, jeżeli jest zobowiązany do jej posiadania, lub fakturą. Możliwość, a czasami wręcz obowiązek dokumentowania sprzedaży fakturami dają „nievatowcom” obowiązujące od 1 stycznia 2014 r. przepisy, zgodnie z którymi faktury mogą wystawiać wszyscy przedsiębiorcy, bez względu na to, czy podlegają zwolnieniu czy też nie. Dokument taki wystawiany jest na wyraźne żądanie nabywcy. Faktura podatnika zwolnionego różni się jednak od faktury wystawianej przez podatnika VAT czynnego. Nie zawiera m.in. informacji o stawce podatku i musi być opatrzona adnotacją na temat podstawy prawnej do zwolnienia z podatku.

Korzystając ze zwolnienia podmiotowego **osoba prowadząca działalność gospodarczą ma obowiązek prowadzenia bieżącej ewidencji sprzedaży, która jest podstawą do ustalenia momentu przekroczenia limitu zwolnienia.**

Przedsiębiorca **może zrezygnować ze zwolnienia dobrowolnie**, nie czekając na moment przekroczenia limitu sprzedaży, zgłaszając ten fakt przed dokonaniem pierwszej czynności opodatkowanej (przed rozpoczęciem działalności), bądź przed początkiem miesiąca, w którym ze zwolnienia rezygnuje.

Zgłoszenia rejestracyjnego dla potrzeb bycia „czynnym podatnikiem VAT”, bądź „podatnikiem VAT zwolnionym” właściciel firmy dokonuje w urzędzie skarbowym właściwym ze względu na miejsce wykonywania czynności objętych podatkiem VAT (a nie miejsce zamieszkania). W tym samym urzędzie składa też deklaracje oraz wpłaca należny podatek.

Przedsiębiorcy tracą prawo do zwolnienia podmiotowego w momencie przekroczenia limitu sprzedaży w wysokości 150 tys. zł w ciągu roku podatkowego bądź proporcjonalnie niższego w przypadku, gdy działalność została rozpoczęta w trakcie roku (150 tys. x liczba dni od podjęcia działalności do końca roku/365). **Opodatkowaniu wówczas podlega nadwyżka sprzedaży ponad tę kwotę**, czyli np. gdy przedsiębiorca osiągnie w trakcie roku obrót w wysokości 160 tys. zł, podatek zapłaci tylko od 10 tys. nadwyżki. **Do wyliczenia kwoty obrotu**

przyjmuje się **wartość sprzedaży netto**, czyli bez podatku VAT. **Nie wlicza się do obrotu** odpłatnej dostawy towarów oraz odpłatnego świadczenia usług zwolnionych od podatku (chodzi o zwolnienie przedmiotowe od VAT), a także towarów, które na podstawie przepisów o podatku dochodowym są zaliczane przez podatnika do środków trwałych, oraz wartości niematerialnych i prawnych podlegających amortyzacji (np. sprzedaż samochodu).

Przedsiębiorca, który utracił prawo do zwolnienia od podatku lub zrezygnował z tego zwolnienia, może po upływie roku, licząc od końca roku, w którym prawo do zwolnienia utracił, **ponownie skorzystać ze zwolnienia podmiotowego**, pod warunkiem jednak, że jego sprzedaż nie przekroczy znów dopuszczalnego limitu. Na przykład, jeżeli zrezygnował lub utracił możliwość zwolnienia podmiotowego w czerwcu 2016 r., będzie miał możliwość powrotu do zwolnienia dopiero po 1 stycznia 2018 r., oczywiście jeżeli w 2017 r. nie przekroczy limitu sprzedaży w wysokości 150 tys. zł. Powrót do zwolnienia możliwy jest nie tylko od 1 stycznia, ale również od początku każdego kolejnego miesiąca w trakcie roku. Aby skorzystać z ponownego zwolnienia przedsiębiorca musi o tym poinformować na piśmie urząd skarbowy.

Jednak nie wszyscy podatnicy mogą skorzystać ze zwolnienia podmiotowego z VAT. Bez względu na wysokość osiągniętych dochodów **nie mogą być zwolnieni przedsiębiorcy:**

- 1) dokonujący dostaw:
 - wyrobów ze stali szlachetnej,
 - towarów opodatkowanych podatkiem akcyzowym (z pewnymi wyjątkami wymienionymi szczegółowo w ustawie o VAT),
 - nowych środków transportu,
 - terenów budowlanych lub przeznaczonych pod zabudowę.
- 2) świadczących usługi prawnicze, usługi w zakresie doradztwa, a także usługi jubilerskie,
- 3) niemający siedziby lub miejsca zamieszkania na terytorium Polski.

Zwolnienia podmiotowego nie stosuje się również do importu towarów i usług, wewnątrz-wspólnotowego nabycia towarów, dostawy towarów, dla której podatnikiem jest ich nabywca.

Istnieje jeszcze jeden rodzaj zwolnienia z podatku VAT, tzw. **zwolnienie przedmiotowe**. Rodzaje usług objętych zwolnieniem wymienione są w załączniku do ustawy o podatku

od towarów i usług. Są to m.in. usługi pocztowe, w zakresie ochrony zdrowia, czy związane z kulturą.

W przypadku utraty prawa do zwolnienia lub dobrowolnej rezygnacji ze zwolnienia, **podatnik ma obowiązek złożenia** do właściwego urzędu skarbowego **zgłoszenia rejestracyjnego na druku VAT-R** lub aktualizacji zgłoszenia w przypadku, gdy wcześniej zarejestrowany był jako podatnik zwolniony. Zostaje on wówczas zarejestrowany jako „**podatnik VAT czynny**”. W momencie zmiany statusu podatnika powstaje obowiązek prowadzenia pełnej ewidencji VAT.

Po dokonaniu zgłoszenia rejestracyjnego przedsiębiorca, będąc czynnym podatnikiem, ma **obowiązek prowadzenia ewidencji sprzedaży i zakupów**, zawierającej wszystkie dane niezbędne do prawidłowego sporządzenia deklaracji podatkowej, składania w urzędzie skarbowym deklaracji podatkowych (na druku VAT-7) i wpłacania wyliczonego podatku za okresy miesięczne do 25. dnia miesiąca następującego po miesiącu, za który składana jest deklaracja. Przedsiębiorcy mogą też wybrać rozliczenia w systemie kwartalnym, o ile wcześniej powiadomią o tym pisemnie urząd skarbowy najpóźniej do 25. dnia drugiego miesiąca kwartału, za który będzie po raz pierwszy złożona kwartalna deklaracja podatkowa, przy czym chodzi tu o kwartał kalendarzowy, a nie trzy następujące po sobie miesiące. Osoby rozpoczynające działalność gospodarczą, jeżeli chcą się rozliczać kwartalnie, muszą powiadomić urząd w terminie do 25. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym rozpoczęły wykonywanie czynności podlegających opodatkowaniu.

Przedsiębiorca będący czynnym płatnikiem VAT podlega obowiązkowi rozliczania się z VAT-u z urzędem skarbowym. Do ceny każdego sprzedawanego przez siebie produktu/usługi musi dodać wartość podatku, jest to **VAT należny**. Natomiast **VAT naliczony** to podatek zawarty w cenie zakupu produktu/usługi doliczony przez sprzedającego. Jeżeli większy jest VAT naliczony, wówczas różnica zwracana jest przez urząd skarbowy. W przeciwnym wypadku to przedsiębiorca musi oddać różnicę do urzędu skarbowego.

W praktyce wygląda to następująco – firma X sprzedała firmie Y materiały za 1 000 zł netto + VAT naliczony, który w tym przypadku wyniósł 230 zł. Firma Y z zakupionych materiałów wytworzyła produkt, który sprzedała za 2 000 zł netto + VAT, który wyniósł 460 zł – jest to VAT należny. Ponieważ VAT należny był wyższy niż VAT naliczony, przedsiębiorca Y musiał oddać urzędowi skarbowemu 230 zł (VAT należny 460 zł minus VAT naliczony 230 zł). Drugi przykład – firma A dopiero rozpoczyna

działalność i dokonała zakupów na kwotę łączną 25 000 zł netto (+ VAT 5 750 zł). Ponieważ firma w pierwszym okresie rozliczeniowym sprzedawała usługi na łączną kwotę 5 000 zł netto (+ VAT 1 150 zł), to VAT należny był o 4 600 zł niższy od VAT naliczonego (5 750 zł – 1 150 zł). W takiej sytuacji to urząd skarbowy powinien zwrócić firmie A nadpłacony podatek VAT.

Przedsiębiorcy nie ponoszą kosztów związanych z podatkiem VAT. Nie jest on też w żadnym wypadku częścią zarobku przedsiębiorcy. Jest to podatek od tzw. wartości dodanej towarów i usług, którego ciężar ponoszą konsumenci.

Zwolnienie z podatku VAT będzie rozwiązaniem korzystnym dla firm sprzedających swoje usługi lub towary klientom indywidualnym. Takie osoby często nie będą zainteresowane otrzymaniem faktury, chętnie natomiast kupią usługę tańszą o 23%, bo o tyle zwykle trzeba by podnieść cenę w przypadku wystawiania faktury VAT. Inną korzyścią wynikającą ze zwolnienia jest to, że nie trzeba wystawiać faktur VAT, ani deklaracji, a co za tym idzie, prowadzić pełnej ewidencji, co wiąże się z dodatkowym obciążeniem administracyjnym bądź kosztami, jeżeli taka usługa zostanie zlecona firmie zewnętrznej.

Natomiast w przypadku współpracy z innymi przedsiębiorcami, właściwszy ze względu na możliwość odliczeń będzie **wyбір opodatkowania podatkiem VAT**. Ważne to będzie również z innego powodu. Kontrahenci, którzy nie będą mogli odliczać VAT-u od zakupów robionych u zwolnionego podatnika, zrezygnują prawdopodobnie ze współpracy i wybiorą przedsiębiorcę, który na swoje usługi czy towary będzie wystawiał faktury. Zarejestrowanie się od razu jako „podatnik VAT czynny” będzie korzystne również dla firm mających duże obroty, jak i nowozakładanych, które wysokie obroty przewidują. Rezygnację ze zwolnienia powinni również rozważyć przedsiębiorcy, których koszty nakładów inwestycyjnych (zakup nieruchomości, jej remont, maszyny, samochody, komputery itd.) przed rozpoczęciem działalności będą bardzo wysokie, ponieważ dzięki temu możliwe będzie odliczenie podatku należnego od tych zakupów i tym samym obniżenie ich kosztów.

Podstawową **wadą bycia podatnikiem VAT zwolnionym** jest niemożność odliczania podatku naliczonego z faktur VAT przy dokonywanych zakupach. Oznacza to, że chociaż za zakupiony towar przedsiębiorca płaci kwotę wraz z podatkiem, sam nie może go później odliczyć.

Podatnicy dokonujący sprzedaży na rzecz osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz rolników ryczałtowych są obowiązani prowadzić ewidencję obrotu i kwot

podatku należnego przy zastosowaniu **kas rejestrujących**. **Zwolnieni** z tego obowiązku są podatnicy, u których **kwota obrotu** z działalności nie przekracza bądź nie przekroczyła w poprzednim roku **20 000 zł**. W przypadku przedsiębiorcy rozpoczynającego prowadzenie działalności gospodarczej, limit sprzedaży również wynosi 20 000 zł, z tą różnicą, że jest on liczony proporcjonalnie do czasu wykonywania działalności. Przykładowo – przedsiębiorca rozpoczął działalność 1 października 2016 r., więc limit sprzedaży w jego przypadku będzie wynosił w zaokrągleniu 5 042 zł, po przekroczeniu tej kwoty powstanie obowiązek ewidencjonowania sprzedaży za pomocą kasy fiskalnej (20 000 zł dzieli się na 365 dni, co daje 54,80 zł – kwotę tę mnoży się razy liczbę dni sprzedaży pozostałą do końca roku kalendarzowego, w tym przypadku 92 dni, stąd kwota 5 042 zł). Niektóre firmy mają obowiązek ewidencjonowania sprzedaży przy pomocy kasy fiskalnej od początku działalności. Jest to narzucone ogólnie przez przepisy i wynika z charakteru działalności – np. sprzedaż alkoholu, wyrobów tytoniowych, sprzętu TV, płyt CD, DVD, usługi przewozu taksówkami. W takiej sytuacji obowiązek instalacji kasy powstaje pierwszego dnia działalności.

U przedsiębiorców będących płatnikami podatku VAT brana jest pod uwagę sprzedaż netto, czyli bez VAT. **Po upływie dwóch miesięcy od przekroczenia ww. limitów**, (licząc od pierwszego dnia miesiąca, po miesiącu, w którym limit został przekroczony), **przedsiębiorcy mają obowiązek zainstalowania kasy fiskalnej**. Podatnik dokonujący zakupu kasy może odliczyć od należnego podatku 90% jej ceny (bez podatku), nie więcej jednak niż 700 zł. Firma, która już raz została zobligowana do zainstalowania kasy, nie może z niej zrezygnować.

Zasady stosowania kas rejestrujących są szczegółowo uregulowane w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 14 marca 2014 r. w sprawie kas rejestrujących (Dz.U. poz. 363), Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 27 grudnia 2010 r. w sprawie odliczania i zwrotu kwot wydatkowanych na zakup kas rejestrujących (Dz.U. z 2013 r., poz. 163) oraz Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 4 listopada 2014 r. (Dz.U. poz. 1544, z późn. zm.) w sprawie zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji przy zastosowaniu kas rejestrujących.

Wszystkie kwestie dotyczące podatku VAT reguluje Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2016 r., poz. 710, z późn. zm.).

8. Składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne (ZUS)

Osoby prowadzące działalność gospodarczą podlegają **obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym**: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu, ubezpieczeniu zdrowotnemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu.

Przedsiębiorca rozpoczynający działalność gospodarczą **zostaje zgłoszony w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych jako płatnik składek na podstawie formularza CEIDG-1**, składanego podczas rejestracji firmy w urzędzie gminy/miasta/dzielnicy lub poprzez platformę www.ceidg.gov.pl.

Jednocześnie **w ciągu 7 dni od dnia rozpoczęcia** (a nie zgłoszenia w ewidencji) działalności gospodarczej, właściciel firmy ma obowiązek dokonać **zgłoszenia siebie do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZUA**, jeżeli prowadzenie firmy jest jedyną formą aktywności zawodowej przedsiębiorcy, ponieważ podlega on wówczas obowiązkowi ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego. W sytuacji gdy osoba prowadząca działalność gospodarczą jest emerytem lub pracuje jednocześnie na umowę o pracę i osiąga z tego tytułu dochód powyżej minimalnego wynagrodzenia, podlega wyłącznie **obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu**. Musi wówczas dokonać tylko zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu **ZUS ZZA**. Zarówno dla emerytów, jak i osób, które jednocześnie mają tytuły do innych ubezpieczeń, składki na ubezpieczenia rentowe i emerytalne mają charakter dobrowolny. Zgłoszeń należy dokonać do inspektoratu ZUS właściwego ze względu na adres siedziby firmy.

Zgłoszenie do ubezpieczenia chorobowego jest dobrowolne i następuje w terminie wybranym przez ubezpieczonego. Przedsiębiorca opłacający tę składkę **ma prawo do**: zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku macierzyńskiego i zasiłku opiekuńczego. Prawo do zasiłku macierzyńskiego i opiekuńczego przysługuje już od pierwszego dnia opłacania ubezpieczenia chorobowego, przy czym okoliczności uprawniające do takich świadczeń muszą powstać w okresie podlegania ubezpieczeniu. Inaczej jest w przypadku zasiłku chorobowego – prawo do niego przysługuje dopiero po 90 dniach **nieprzerwanego i terminowego opłacania**

składek. Zasada ta dotyczy jednak tylko tych przedsiębiorców, którzy do ubezpieczenia chorobowego przystępują po raz pierwszy lub po przerwie w ubezpieczeniu trwającej powyżej 30 dni. Do wymaganego 90-dniowego okresu wliczane są poprzednie okresy tego ubezpieczenia, pod warunkiem, że przerwa między nimi nie przekroczyła 30 dni lub była spowodowana urlopem wychowawczym, bądź urlopem bezpłatnym. Tak więc, jeżeli np. od momentu rozwiązania umowy o pracę do chwili rozpoczęcia działalności gospodarczej nie upłynęło więcej niż 30 dni, przedsiębiorca ma prawo do świadczeń już od pierwszego dnia prowadzenia własnej firmy.

Należy pamiętać, że rezygnacja z opłacania składek na ubezpieczenie chorobowe pozbawia jakiegokolwiek wsparcia finansowego w przypadku choroby, urodzenia dziecka, czy opieki nad dzieckiem.

Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe **nie może być wyższa** od kwoty odpowiadającej 30-krotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia na dany rok kalendarzowy. Natomiast **podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe**, nie może przekraczać 250% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale.

Minimalna podstawa, od której obliczane są składki, **nie może być niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia** (w 2016 r. jest to 2 433 zł). Oczywiście, jak było to wspomniane wcześniej, składki można płacić od zdecydowanie wyższej podstawy wymiaru składek, wystarczy tylko to zadeklarować, jednak w praktyce nie ma to większego uzasadnienia. Kwotę najniższej podstawy wymiaru składek ustala się z góry na cały rok na podstawie prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia na dany rok kalendarzowy. Obowiązujące stawki publikowane są na stronie www.zus.pl.

Podstawę wymiaru składki na **ubezpieczenie zdrowotne** stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale poprzedniego roku kalendarzowego (w 2016 r. jest to 3 210,60 zł), natomiast sama składka na ubezpieczenie zdrowotne stanowi 9% jej wymiaru. Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest niepodzielna, co oznacza, że bez względu na to, czy działalność była wykonywana przez cały miesiąc, czy też tylko jego część, składkę i tak należy uiścić w pełnej wysokości, bez jej proporcjonalnego zmniejszania, jak ma to miejsce w przypadku składek na ubezpieczenie społeczne.

Stawka **ubezpieczenia wypadkowego** waha się od 0,4 do 3,6% podstawy wymiaru składek, w zależności od rodzaju działalności gospodarczej i ilości osób zgłaszanych do ubezpieczenia

wypadkowego. Jeżeli ich liczba nie przekracza 9, wówczas przyjmuje się uśrednioną wartość, która w 2016 r. wynosi 1,8% podstawy wymiaru składek.

Zasady obliczania składek na ubezpieczenie społeczne

Ubezpieczenie emerytalne	$2\,433 \times 19,52\%$	474,92 zł
Ubezpieczenie rentowe	$2\,433 \times 8\%$	194,64 zł
Ubezpieczenie wypadkowe	$2\,433 \times 1,8\%$	43,79 zł
Ubezpieczenie chorobowe (ubezpieczenie dobrowolne)	$2\,433 \times 2,45\%$	59,61 zł
Składka na Fundusz Pracy	$2\,433 \times 2,45\%$	59,61 zł
Ubezpieczenie zdrowotne	$3\,210,60 \times 9\%$	288,95 zł
Razem		1 095,37 zł

Minimalna **suma składek** w 2016 r. wynosi **1 095,37 zł**.

Przedsiębiorcy **rozpoczynający prowadzenie działalności gospodarczej mogą skorzystać z preferencyjnych zasad opłacania składek na ubezpieczenia społeczne**. Możliwość taką mają osoby, które:

- nie prowadzą lub w okresie ostatnich 60 miesięcy nie prowadziły innej pozarolniczej działalności gospodarczej,
- nie wykonują działalności gospodarczej na rzecz byłego pracodawcy, na rzecz którego przed dniem rozpoczęcia działalności w bieżącym lub poprzednim roku kalendarzowym wykonywały w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres wykonywanej działalności gospodarczej.

Ww. osoby **mają możliwość opłacania w okresie 24 miesięcy od dnia rozpoczęcia działalności gospodarczej składki na ubezpieczenie społeczne od zadeklarowanej przez siebie kwoty, nie niższej jednak niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę** (w 2016 r. jest to 555 zł). Najniższe wynagrodzenie **w 2017 r.** wyniesie 2000 zł, a więc kwota, która będzie stanowiła podstawę do wyliczania składek na ZUS wzrośnie do 600 zł.

Zasady opłacania składki na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne są takie same, jak w przypadku przedsiębiorców bez ulg w składkach ZUS.

Preferencyjne zasady obliczania składek na ubezpieczenie społeczne w 2016 r.

Ubezpieczenie emerytalne	555 x 19,52%	108,34 zł
Ubezpieczenie rentowe	555 x 8%	44,40 zł
Ubezpieczenie wypadkowe	555 x 1,8%	9,99 zł
Ubezpieczenie chorobowe (ubezpieczenie dobrowolne)	555 x 2,45%	13,60 zł
Ubezpieczenie zdrowotne	3 210,60 x 9%	288,95 zł
Razem		465,28 zł

Łączna składka na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne w 2016 r. nie może być niższa niż **465,28 zł**.

Osoby opłacające składki według preferencyjnych zasad są zwolnione z obowiązku opłacania składki na Fundusz Pracy, ponieważ podstawa jej wymiaru na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Z preferencyjnych zasad opłacania składek **nie mogą skorzystać** wspólnicy spółek (poza cywilną) oraz artyści i twórcy.

Podstawy, od których obliczane są składki, corocznie ulegają zmianie. Obowiązujące w danym roku wysokości składek publikowane są na stronie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych www.zus.pl.

Przedsiębiorca może odliczać składki na ubezpieczenia społeczne od podstawy opodatkowania lub zaliczać je do kosztów uzyskania przychodu. Jeżeli zdecyduje się na drugie rozwiązanie, nie będzie już mógł ich odliczyć w zeznaniu podatkowym. Natomiast składki na ubezpieczenie zdrowotne zawsze odliczane są od podatku.

9. Zatrudnienie osób spokrewnionych

Osoba prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą ma możliwość zatrudniania w swojej firmie pracowników, którymi mogą być zarówno osoby obce, jak i te najbliższe. W jednym i drugim przypadku ma obowiązek wypłacać im co miesiąc pensję i odprowadzać za nie zaliczki na podatek dochodowy. Musi również opłacać **składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne**. I tu zaczynają się różnice. W przeciwieństwie do „obcych” pracowników, **członków najbliższej rodziny zaangażowanych w pracę na rzecz firmy i pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym z jej właścicielem**, Zakład Ubezpieczeń Społecznych dla swoich potrzeb traktuje jako **osoby współpracujące przy prowadzeniu działalności**, a nie etatowych pracowników. W praktyce oznacza to, że za taką osobę będzie trzeba opłacać składki do ZUS jak za właściciela firmy, przy czym nie obowiązują tutaj preferencje w opłacaniu składek, przysługujące osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą. Bez względu na rodzaj umowy o pracę, jak również czas, jaki osoba współpracująca przeznaczą na rzecz firmy, będzie zgodnie z Ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 963) traktowana dla potrzeb ubezpieczeń społecznych jako osoba współpracująca.

Podkreślić należy, że bardzo istotna jest tu kwestia **prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego**, czyli wspólnego zamieszkiwania, prowadzenia domu, wspólnego budżetu domowego, załatwiania wspólnych spraw życiowych, innymi słowy istniejąca między właścicielem firmy a pracującym u niego członkiem rodziny więź społeczno-gospodarcza, a nie tylko wspólny adres zameldowania. Jeżeli przedsiębiorca zatrudnia osobę z najbliższej rodziny, która jednak mieszka oddzielnie i prowadzi odrębne gospodarstwo domowe, wówczas odprowadza za nią składki w wysokości wynikającej z umowy o pracę, jaka została z nią zawarta.

Do osób spokrewnionych z właścicielem, które mogą być uznane za osoby współpracujące, zalicza się: małżonka, dziecko własne, dziecko drugiego małżonka, dziecko przysposobione, rodzica, macochę i ojczyma oraz osobę przysposabiającą.

Osobą współpracującą może być również najbliższy członek rodziny, który pomaga w prowadzeniu firmy, ale robi to bez umowy i nieodpłatnie, bądź na podstawie umowy agencyjnej. Wyjątek stanowią osoby, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego. Nie do końca jednoznaczna jest kwestia podpisania odpłatnej

umowy zlecenia z osobą spełniającą kryteria współpracującej. Jednak interpretacje wydawane przez ZUS wskazują, że w takiej sytuacji należy traktować ją jako zleceniobiorcę, a więc składki odprowadzać na zasadach obowiązujących w takich umowach.

Powyższe zasady nie mają zastosowania w przypadku zatrudniania najbliższego członka rodziny w spółkach cywilnych i spółkach osobowych, np. spółce jawnej. Jeżeli małżonka jednego ze wspólników zatrudnia spółka, to składki za tę osobę odprowadzane są zgodnie z zasadami określonymi dla pracowników, a nie osób współpracujących, nawet jeżeli małżonkowie prowadzą wspólne gospodarstwo domowe.

Również **przepisy podatkowe** regulują zatrudnianie małżonka i dzieci. Zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 10 Ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012 r., poz. 361, z późn. zm.), **nie uważa się za koszt uzyskania przychodów wartości własnej pracy podatnika, jego małżonka i małoletnich dzieci**. Nie ma znaczenia, czy praca świadczona jest na podstawie umowy o pracę, umów cywilnoprawnych czy bezumownie. Przy czym nie ma tu również znaczenia, czy pomiędzy małżonkami istnieje wspólność majątkowa, oraz czy prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Oznacza to, że przedsiębiorca **nie może wliczyć w koszty uzyskania przychodów pensji** małżonka czy niepełnoletniego dziecka, tak jak ma to miejsce w przypadku pracowników. Natomiast **kosztem podatkowym**, który można odliczać, **są składki na ubezpieczenie społeczne zapłacone za osobę współpracującą**. Do kosztów mogą być zaliczone również inne wydatki związane z zatrudnieniem osoby współpracującej, np. szkolenia, diety, podróże służbowe, użytkowanie samochodu firmowego. Przepis ten ma zastosowanie także w przypadku zatrudniania współmałżonka czy małoletniego dziecka przez spółkę cywilną lub spółkę osobową.

Podsumowując, choć nie ma przeszkód prawnych, aby przedsiębiorca zatrudnił u siebie małżonka na podstawie umowy o pracę, to z ekonomicznego punktu widzenia nie ma to większego uzasadnienia. Z perspektywy ZUS-u i tak nie będzie on traktowany jako pracownik, lecz jako osoba współpracująca, co niesie określone skutki w zakresie wysokości składek. Natomiast zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych bez względu na to, w jakiej wysokości pensję będzie dostawał małżonek, nie będzie możliwe wliczanie jej w koszty uzyskania przychodu zatrudniającej go firmy.

10. Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej

Z możliwości zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej może skorzystać **każdy przedsiębiorca**, bez względu na to, w jakiej formie prowadzi swoją firmę, czyli zarówno osoba fizyczna prowadząca jednoosobową działalność gospodarczą, wspólnicy spółki cywilnej, jak i przedsiębiorcy działający w formie spółek osobowych (jawna, partnerska, komandytowa, komandytowo-akcyjna) i spółek kapitałowych (z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjna). Jest jednak jeden istotny warunek: przedsiębiorca **nie może zatrudniać pracowników**.

Zawieszenia można dokonać na okres **od 30 dni do maksymalnie 24 miesięcy** (wyjątek stanowi luty, kiedy działalność można zawiesić na czas trwania miesiąca, czyli 28 lub 29 dni). Okres zawieszenia działalności może być oznaczony w dniach, miesiącach albo dniach i miesiącach. Jeżeli przedsiębiorca wykonuje działalność gospodarczą w różnych formach prawnych, np. w więcej niż jednej spółce, to może dokonać zawieszenia działalności tylko w jednej z tych form lub we wszystkich. W przypadku wspólników spółki cywilnej zawieszenia musi dokonać każdy wspólnik z osobna, dopiero wtedy zawieszenie uznaje się za skuteczne. Przedsiębiorca sam decyduje, na jaki czas chce zawiesić wykonywaną działalność, oczywiście w wyznaczonym przepisami zakresie, i może tego dokonywać wielokrotnie podczas prowadzenia tej samej działalności. Pamiętać jednak należy, że w sytuacji, gdy zawieszenia następują po sobie kolejno, bez wznawiania działalności, ich łączny okres nie może być dłuższy niż 24 miesiące.

Działalność jest zawieszana i wznawiana na wniosek przedsiębiorcy. W tym celu musi on złożyć **wniosek CEIDG-1** lub wniosek **KRS-Z62** na odpowiednim formularzu do właściwego sądu rejestrowego (w przypadku spółek prawa handlowego zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym – KRS).

Informacja o zawieszeniu trafia do właściwego dla przedsiębiorcy urzędu statystycznego, urzędu skarbowego oraz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Inaczej wygląda obowiązek informacyjny wobec urzędu skarbowego w przypadku spółek (poza cywilną). W tym przypadku to spółka ma obowiązek w ciągu 7 dni od dnia złożenia w KRS wniosku o zawieszenie działalności, poinformować o tym fakcie na piśmie właściwy urząd skarbowy.

Okres zawieszenia działalności rozpoczyna się od dnia wskazanego we wniosku o wpis informacji o zawieszeniu, nie wcześniej jednak niż w dniu złożenia wniosku, i trwa do dnia, kiedy przedsiębiorca złoży **wniosek o wznowieniu wykonywania działalności gospodarczej**.

W okresie zawieszenia działalności przedsiębiorca nie może wykonywać działalności gospodarczej i osiągać z niej bieżących przychodów. Nie musi składać deklaracji ani wpłacać zaliczek na podatek dochodowy do urzędu skarbowego. W tym czasie zwolniony jest z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Może jednak dobrowolnie opłacać składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W okresie zawieszenia przedsiębiorca nie ma możliwości opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne, może się jednak ubezpieczyć dobrowolnie w ZUS.

Wnioski o zawieszenie i wznowienie wykonywania działalności nie podlegają opłacie.

Bibliografia

Literatura:

Encyklopedia małego przedsiębiorcy Dziennik Gazeta Prawna 2009.

Glinka B., Gudkova S. Wielka mała firma, Master of Business Administration Nr 3/2003. Kompendium przedsiębiorczości Praca zbiorowa, Publikacja wydana w ramach projektu „Jak dobrze być przedsiębiorczą kobietą” współfinansowana ze środków EFS, Warszawa 2008.

Laszczak M. Kierowanie małą firmą, tajniki przedsiębiorczości, Poltext, Warszawa 2004.

Malinowski A. Kodeks spółek handlowych z wyjaśnieniami eksperta, Infor 2008.

Młodzikowska D., Lunden B. Jednoosobowa firma. Jak założyć i samodzielnie prowadzić jednoosobową działalność gospodarczą, BL Indor, Gdańsk 2007.

Pierwsze kroki w urzędzie skarbowym. Informator dla rozpoczynających działalność gospodarczą, Izba Skarbowa w Warszawie, wydanie elektroniczne.

Podatek dochodowy od osób fizycznych, Gazeta Prawna 2009.

Świąder B. Abc początkującego podatnika VAT, Gazeta prawna nr 142/06.

Ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących, publikacja dostępna na stronie www.zus.pl.

Wesołowska E. Psychologiczny portret prywatnego przedsiębiorcy, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2003.

Akty prawne:

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie prowadzenia ewidencji przychodów i wykazu środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 701, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów (Dz.U. z 2014 r., poz. 1037, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 grudnia 2010 r. w sprawie odliczania i zwrotu kwot wydatkowanych na zakup kas rejestrujących (Dz.U. z 2013 r., poz. 163).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 listopada 2014 r. w sprawie zwolnień z obowiązku prowadzenia ewidencji przy zastosowaniu kas rejestrujących (Dz.U. poz. 1544, z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 marca 2013 r. w sprawie kas rejestrujących (Dz.U. poz. 363).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 2016 r., poz. 380, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. z 2014 r., poz. 1502, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012 r. poz. 361, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2015 r., poz. 613).

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 963).

Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. Nr 144, poz. 930, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2013 r., poz. 1030, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2016 r., poz. 710, z późn. zm.).

Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2015 r., poz. 584, z późn. zm.).

